

Mezőgazdasági Népoktatás

Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének

Hivatalos Közlönye

1929

XIV. ÉVFOLYAM.

SZERKESZTŐ:

NETZ FERENC

KÖRÖSVIDÉK RT BÉKÉSCSABA

TARTALOMJEGYZÉK:

I. Általános közlemények.		Lapszám	Oldal	Lapszám	Oldal
Uj zászlóval régi céljaink felé. Irta: Netz Ferenc	—	1	1		
Az új népoktatási törvény. Netz	—	2	1		
Ügyosztályunk távozó főnöke. Netz	—	2	2		
Uj ügyosztályfőnökünk. Netz	—	2	2		
A jegyzők és a 8 osztályos elemi iskolai törvényjavalat. Netz.	—	2	4		
Szentiványi Károly „nyolc osztályos” népiskolája. Netz Ferenc	—	2	5		
A készülő népoktatási törvény indokolása Gr. Klebelsber Kunó	—	3	1		
Az OMGE állásfoglalása a gazd. népoktatás kérdésében. Netz	—	3	3		
Skatnitönöképzésről	—	3	5		
Gazdasági népoktatás. Szentiványi Károly	—	3	8		
Második és befejező szavam a Szentiványi vitában. Netz Ferenc	—	3	11		
Az útépitők. Netz	—	4	1		
A gazdasági skatnitönök képzéséről. Obingerné Czirmes J.	—	4	2		
Többtermelés—versenytermelés. Radnóti J.	—	5	1		
A gazd. népiskolák szerepe az alföldi homoki gazdálkodás átszervezésében. Németh Béla	—	5	4		
A faluért. Netz	—	6	1		
Népünk gazdasági oktatása és a tanyák. Winter J.	—	6	2		
Aratáskor. Netz	—	7	1		
Népünk gazdasági oktatása és a tanyák. Géher Lajos	—	7	2		
Zalavármegye pusztuló gazdasági értékei. Mlinarik Gy.	—	7	8		
Álmok valósága. Netz	—	9	1		
A gazdasági népiskolákról. Dr. Temesváry Imre	—	10	1		
A gazdasági népiskola a virágkultusz szolgálatában. Patkó Olivér	—	10	3		
Egy kis törvényjavaslat. Netz	—	11	1		
A felsőmezőgazd. iskolák és a tanítóképzés. Balázs B.	—	11	4		
Figyeljünk és alkalmazkodjunk! Krafcsik G.	—	12	1		
Leányiskolai gyakorló-konyhakert üzemterve. Dr. Verébné Szilágyi M.	—	2	7		
Háztartási tanfolyamok felszerelése és munkarendje. Netzné	—	3	7		
A leányok háztartási oktatása. Barótiné Stegmüller M.	—	4	7		
Leánynövendékeink rossz szokásai. Obingerné Czirmes I.	—	4	8		
A baromfitenyésztési tanfolyamokról.	—	5	7		
Gyermekvélemények a gazdasági népiskoláról. (Né.)	—	5	8		
Leánynevelési feladataink. Markóthné	—	6	8		
Szövötanfolyam a derecskei gazdasági iskolánál	—	6	9		
Általánosítani kell a leányok háztartási oktatását. Barótiné Stegmüller Mária	—	7	15		
A kézimunka a leánynevelés szolgálatában. özv. Paulics Gézáné	—	7	15		
A serdülő leánylélek. Netzné	—	9	7		
Háztartási tanfolyamok Biharmegyében	—	9	7		
Káros népszokások. Dr. Komássy Mihály	—	10	8		
Gyakorlati leánynevelés és hittantanítás. Dr. Bartyik Mátyás	—	11	10		
A rádió a leánynevelés szolgálatában	—	12	11		
IV. Továbbképző iskolák.					
A közismereti tárgyak anyaga a továbbképző iskolában. H. Kertészeti oktatás a továbbképző népiskolában. Györfly Géza	—	1	8		
A továbbképző népiskolák anyagi eszközei. Mlinarik György	—	2	6		
A gazdasági továbbképzők felügyelete. H.	—	5	2		
Az osztatlan és részben osztott továbbképző gazdasági népiskolák munkarendje. Netz	—	9	2		
10	3				
V. Egyesületi élet.					
A gazdasági skatnitői illetmények a széniumos rendszerben. K. Moinár Jenő	—	2	10		
Meghívó választmányi ülésre	—	3	9		
A „Rádlí-alap” alapítóleveléről. K. Molnár Jenő	—	4	6		
Kimutatás a Rádlí-alapra befizetett összegekről. K. Molnár Jenő	—	5	9		
Kimutatás a Rádlí alapra befizetett összegekről. K. Molnár Jenő	—	5	15		
Vagyonkimutatás a GSzOE 1928—29. év végén levő vagyonáról. K. Molnár Jenő	—	6	11		
Meghívó rendes évi közgyűlésre	—	6	13		
A GSzOE 1928—29. évi pénztári zárszámadása. K. Molnár Jenő	—	6	15		
A GSzOE választmányi és közgyűlése	—	7	4		
A Rádlí-alap felhasználása. Molnár Sándor	—	9	4		
Kérelem az Igazgatókhoz! Vrannay K.	—	12	2		
A mi lapunk a mi erősségünk! Netz	—	12	3		
VI. Rendeletek, személyváltozások.					
Mlinarik Gy. beosztása a békéscsabai gazd. iskolához. VKM. 88.647/1928.	—	1	15		
„A legelő gazda könyve” és a „Legelő gazda útmutatója” c. könyvek leltározása. VKM. 91.803/1928. VII. ü. o.	—	1	15		
Bernády Margit áthelyezése a székesfehérvári gazdasági iskolához. VKM. 745—11/29—1929.	—	2	14		
Gebe Ilona áthelyezése Csanádpalotára VKM. 745—11/49—1929.	—	4	15		
Simek Irén áthelyezése Tokajba VKM. 745—11/85—1929	—	4	15		
Pályázati hirdmény a putnoki intézetnél rendezett tanítónői tanfolyamra	—	4	15		
Pályázati hirdmény tanítói tanfolyamokra	—	4	15		
okl. gazdáknak tanítóképzőbe VKM. 745—0—11/1929.	—	6	5		
II. Iskola, oktatás.					
A mezőgazdasági szakoktatás alsó tagozata és jövőbeni kialakulása. Géher Lajos	—	1			
A nyolc osztályú elemi iskola és a Faluszövetség. Netz	—	1	6		
Mezőgazdasági népoktatás és a polgári iskola. Tas Ferenc	—	1	6		
Törvényjavaslat a tankötelezettség meghosszabbításáról	—	2	3		
Az önálló és a továbbképző iskolák tankönyvügye	—	2	4		
Időszakos tanfolyamok az önálló és továbbképző gazd. népiskoláknál. Netz	—	4	4		
Az iskolai szertárak és gyűjtemények. Györfly G.	—	5	5		
A gazd. népoktatásnak a gazdasági élethez való alkalmazkodása	—	5	6		
A néptanítók gazdasági tanfolyamai	—	6	3		
Mit írnak a vidéki lapok az önálló gazd. népiskolákról	—	7	9		
A fiúk kézimunka tanítása a gazdasági népiskolában. Timár István	—	9	3		
Gazdasági tanfolyamok tanítók és tanítónők részére	—	9	9		
Gazdasági és háztartási tanfolyam tanítónők részére. Gaél Margit	—	10	5		
Takarékosságra nevelés. Dr. Rádlí Lajos	—	11	2		
Az énektanítás és testgyakorlás szükségessége a gazdasági népiskolában. Szembratovics János	—	11	5		
A gazdasági irányú népoktatás keresztülvitele, tekintettel a 8 osztályos népiskolára (Alföldi Népművelés)	—	11	6		
A figyelem. Dr. Rádlí Lajos	—	12	4		
A munkaszeretetre való nevelés. Nacsády J.	—	12	6		
Dr. Petri Pál államtitkár látogatása a debreceni II. sz. gazdasági iskolánál	—	12	7		
III. Gyakorlati leánynevelés.					
Mentsük leányainkat. Netzné Horváth Erzsébet	—	1	9		
Leányok gyakorlati oktatása a kisujszállási önálló gazd. népiskolában	—	1	10		

Mezőgazdasági Népoktatás

	Lapszám	Oldal
Pályázati hirdetés a kecskeméti szaktanítói képzőbe VKM. 724-5-3/1929. — — — — —	6	6
Pályázati hirdetés a kecskeméti szaktanítói képzőbe VKM. 724-5-3/1929. — — — — —	7	16
„A tengeri gazd. jelentősége” c. munka ajánlása VKM. 780-02/420-1929. — — — — —	7	17
Péterffy Katalin, Juhász Ilona, Bedross Ilona, Simó Anna, Uzony Mária és Nagy Aranka okl. gazd. szaktanítók alkalmazása VKM. 745-11/197-1929. — — — — —	7	17
Helyes Erzsébet beosztása Szeghalomra VKM. 745-11/157-1929. — — — — —	17	17
Czakó József köröstarcai megbízása VKM. 745-11/220-1929. — — — — —	7	17
Biró Antal kiskundorozsmai megbízása. VKM. 745-0/16-1929. — — — — —	7	17
Sztepankó Ilona, Koblenz Teréz, Péterffy Katalin, Fáth Imre, Bernecker Béla, Mezei Imre és Király Ferenc áthelyezése. VKM. 745-11/225-1929. — — — — —	9	8
Györfy Géza ceglédi megbízása. VKM. 745-11-1929. — — — — —	9	9
Csongor Teréz, Kárpáti Piroska és Domján Etelka áthelyezése. VKM. 745-11/258-1929. — — — — —	9	8
Bátor Margit beosztása Kunszentmártonba V. K. M. 745-11/342-1929. — — — — —	10	14
Sztepankó Ilona áthelyezése Ceglédre. VKM. 745-11-343/1929. — — — — —	10	14
Bencsikné Csukás Margit beosztása 745-11-135/1929. — — — — —	10	14
Györfi Bóné Vilma beosztása VKM. 745-11-341/1929. — — — — —	11	14
Illy Irma, Szalay Róza, Sz.-né Hampó Erzsébet és Szemratovics János áthelyezése. VKM. 945-11/1929. — — — — —	11	14

VII. Gazdálkodás elmélete és gyakorlata.

Istállótrágya előállítása állat nélkül, mint a mezőgazdaság reformtervezője, Schill J. — — — — —	1	13
Miként tesszük terméketlen gyümölcsfáinkat termőképessé? Sch. J. — — — — —	2	13
Egy jól bevált tavaszüzéről. Farkas Gy. — — — — —	3	14
Néhány jó tanács a tavaszi ápolási és trágyázási munkálatokhoz. Kovácsy B. — — — — —	4	12
A tengeri nagy négyzetes mivélése. Csajda F. — — — — —	4	14
A műtrágyák egyszerű tavaszi használata. Kovácsy B. — — — — —	5	12
A vadrepce irtása — — — — —	5	13
Termeljünk kendert — — — — —	5	13
Védekezés a tavaszi fagyok ellen — — — — —	5	14
Retek- és spenótmag termelése — — — — —	5	14
A mezei pocok irtása — — — — —	5	14
Termeljünk kivitelre alkalmas babot — — — — —	5	15
Májusi teendők a gyümölcsösben — — — — —	5	15
Útőhatás a műtrágyázásnál — — — — —	6	9
Tejtermelésünk mérlege — — — — —	6	10
A korai burgonyatermelés sikere — — — — —	6	10
Hogyan állapítsuk meg a baromfiak életkorát? — — — — —	6	10
Gondoskodjunk idején az alomszalma pótlásáról — — — — —	7	17
A tengeriszár értékesítésének új módja — — — — —	7	18
A talaj beértsége és a cserepedés — — — — —	7	18
A kifagyott szőlők pótlása gyümölcsösök telepítésével — — — — —	7	18
Védekezés a drófléreg és a pajorkárok ellen. Takáts B. — — — — —	8	14
A vetőmag és a vetés — — — — —	8	14
Takarmányozási rend és borjúnevelés a Döry-tehenészetben. Gombkötő Sándor — — — — —	9	10
A szalmatrágya — — — — —	9	12
A helyes trágyázás — — — — —	9	13
Többől várjuk a tengeri szarát — — — — —	9	13
A jó faiskola. Biró Antal — — — — —	10	12

Megjegyzés: Augusztusban lapunk nem jelenik meg; ezért nem szerepel a tartalomjegyzékben sem a 8. lapszám.

	Lapszám	Oldal
Gazdaköri előadásvázlat a trágyák jelentőségéről. Helyes P. — — — — —	12	13
A békéscsabai öntözhető szikes rét terméseredményei — — — — —	12	15
A lucernások őszi ápolása — — — — —	12	15
Az új ültetésű gyümölcsfák metszése — — — — —	12	15

VIII. Könyvismertetés.

„Az istállótrágya nemes erjesztése.” Kreybig Lajos — — — — —	1	15
Tiboldi József zeneköltő füzetek — — — — —	1	16
„A szőlő és must feldolgozásának új iránya.” Osztrovski—dr Németh — — — — —	2	14
„Élményeim és tapasztalataim a háborúról.” Gróf Majláth J. — — — — —	2	14
„A takarékos főzés és a főzőláda használata.” Barótné Stegmüller M. — — — — —	2	15
„A magyar helyesírás rendszeres tanításának módszere” Dezső Lipót — — — — —	4	16
„A méhtenyésztés alapismerete.” Lakner V. — — — — —	4	16
„A tengeri gazdasági jelentősége és célirányos termelése.” Rajczy G. — — — — —	5	16
„A legelőgazda útmutatója” Biró J. — — — — —	5	16
„Magyar gyümölcs tömegtermelése.” Czapary B. — — — — —	7	19
„Adalék a magyar tanyakérdéshez.” Dr Kiss István — — — — —	7	19
„Gazdasági tanfolyam jegyzetek II. r.” Brózik Dezső — — — — —	9	15
„Néptanítói gazdaságtani tanfolyam jegyzetek.” Helyes P. — — — — —	9	15
„Magyar gazda könyve” Radnóti István — — — — —	10	14
„Gyermeknapló 1930. évre.” — — — — —	11	16
„Kisgazda számtartások,” Dr Váczy—Varga — — — — —	12	16

IX. Vegyes közlemények.

A fogyasztóképesség emeléséről. Szűcs Ervin — — — — —	3	15
A közoktatásügyi tárca a pénzügyi bizottságban — — — — —	5	3
Községi faiskola kezelői tanfolyam — — — — —	11	7
A világgazdasági válság megszüntetése. Glaser Géza — — — — —	11	15
Konvenciók gazdasági cseléd évi bére. H. — — — — —	12	16

Képek jegyzéke.

Lányok a melegágy kezelésénél (Kisújszállás) — — — — —	1	10
Szőlőkötözési gyakorlat (Kisújszállás) — — — — —	1	10
Háztartási tanfolyam 12-15 éves növendékei. (Kisújszállás) — — — — —	1	11
A leánykák „magyar perzsát” szönek. (Kisújszállás) — — — — —	1	11
Felvételek a debreceni II. számú gazdasági népiskola kézimunka tanfolyamáról — — — — —	4	10
A vizsgálóbizottság a háztartási tanfolyam záróvizsgáján. (Debrecen) — — — — —	4	11
Keltetőtojások válogatása (Békéscsaba) — — — — —	5	7
Keltetőgépek kezelése (Békéscsaba) — — — — —	5	7
Kappanozás Collignon módszerrel (Békéscsaba) — — — — —	5	7
Szövótanfolyam a derecskei gazd. népiskolánál — — — — —	6	9
A GSzOE disztribúciója dr Czettler Jenő tiszteletére (Bpest) — — — — —	7	7
Az egri önálló gazdasági népiskola háziipari és kézimunka kiállítására — — — — —	7	11
A berettyóújfalui tanf. vezetője, oktatói és résztvevői. — — — — —	9	11
A berettyóújfalui gazdasági tanfolyam hallgatói gyakorlati foglalkozás közben — — — — —	9	14
A türkevei gazdasági tanítói tanfolyam vezetői és résztvevői — — — — —	9	13
Ebéd a debreceni II. sz. gazdasági iskola háztartási tanfolyamán — — — — —	12	7
A debreceni II. sz. gazd. iskola főzőtanfolyama — — — — —	12	7
Dr Petry Pál államtitkár látogatása a debreceni II. sz. gazdasági népiskolában — — — — —	12	8

Mezőgazdasági Népoktatás

XIV. évfolyam

(GAZDASÁGI NÉPISKOLA)

Békéscsaba, 1929. január

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: egész évre 8 pengő. Az előfizetési és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületének főpénztára Szekszárd 12,113. sz. csekkszámlára küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
NETZ FERENC

Megjelenik augusztus kivételével havonta. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Békéscsaba, póstafiók: 43. szám. — Az Egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

Uj zászlóval régi céljaink felé...

Írta: NETZ FERENC

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hirtelkönyvtári
I. növekedénapló
1929/1094 sz.

A »Gazdasági Népiskola« 1911 óta egyetlen országos sajtóorgánuma volt a mezőgazdasági népoktatásnak. Ezzel a számmal új címmel, programjának a változott viszonyok fokozott követelményeihez mért kibővítésével, de mindenestre a népies mezőgazdasági szakoktatás kifejlesztéséért eddig vívott küzdelmének régi, hazafias szellemében kezdi XIV. évfolyamát.

Nem könnyű szívvel válunk meg lapunk régi, tisztos nevével, melyhez a sok esztendőnek nehéz küzdelmeiben kifejtett, lelkes és áldozatos alkotó munka annyi szép emléke és talán nem szerénytelenül állítanunk, hogy annyi tiszteletreméltó eredménye fűződik. Ugy hisszük azonban, hogy az önálló és továbbképző gazdasági népiskolának is akkor tesszük a legjobb szolgálatot, ha a mezőgazdasági népoktatás egész szervezetének nagyvonalú kifejlesztéséért küzdve, a részletkérdéseknek az egyetemes nemzeti szempontok és érdekek alá rendelésével, minden iskolatípus részére, a fontossága szerint őt megillető helyet igyekszünk kieszközölni. Nincs kétségünk abban, hogy amint az új zászló alatt nem kell megválnunk régi elveinktől, éppúgy velünk maradnak ügyünk régi barátai, sőt hisszük, hogy új barátokkal és munkatársakkal fog táborunk gyarapodni.

Lapunk címének megváltoztatása tehát nem egyéb, mint alkalmazkodás az új idők új feladataihoz. Hiszen ennek a lapnak az élete eddig is valóságos tükörképét adja mezőgazdasági népoktatásügyünk fejlődési hullámainak. Együtt keltek életre a milléniumi évet követő, általános nemzeti alkotóvágy légkörében; együtt szenvedték a háborús idők bénító visszahatását, amikor a nemzetnek élet-halál harcában el kellett halasztania minden olyan tennivalóját, amely nem kifejezetten a háborút szolgálta és együtt fognak emelkedni a békés alkotómunkának legközelebbi és reméljük, tartós időszakában.

Az összeomlással, az azt követő válságokkal, nemzeti és gazdasági életünk görcsös vonaglásaival terhelt »béke« első éve alatt, mint sok egyéb elgondolásunk, a gazdasági népoktatás sem bontakozhatott ki a tényleges szükségletek arányában. Amint azonban nemzetünk a szenvedett csapások utáni aléltságából eszmélni kezdett, magától értetődőleg előtérbe nyomult a nemzet megélhetésével, jobb megélhetésével kapcsolatos minden kérdés, ezek között a népies mezőgazdasági szakoktatás kérdése is. A földreform, a vitézi telkek létesítése megnövelte a törpe- és kisbirtokok számát és ezen birtokkategóriák kezelésébe jutott szántóföld terjedelmét. Számolni kell a nagybirtokra nehezedő súlyos közgazdasági viszonyokkal, melyek minden valószínűség szerint a földbirtok további elaprózódásához fognak vezetni. A fejlődésnek ebben a vonalában tehát a termőföld, mint a nemzet anyagi életének legfőbb forrása, növekvő arányokban jut oly kezekbe, melyek rendelkeznek ugyan az ősi megmunkálás egyszerű feltételeivel, de nélkülözik azt a szellemi készséget, mely ahhoz kellene, hogy a magyar föld az ő kezükben is teljesíteni tudja a közellátáshoz és a nemzeti erőgyűjtéshez kapcsolódó feladatait.

Amikor országunk kulturális és közgazdasági életének irányítói, a vallás és közoktatásügyi, földművelésügyi, közgazdasági miniszterek éppúgy, mint iskolaalapító községek és magánosok, a mezőgazdasági kamarák, vármegyei népmiveltési bizottságok s egyéb gazdátársadalmi és kulturális szervezeteink, hatóságaink fokozott figyelemmel fordulnak a mezőgazdasági népoktatás ügye felé, akkor szemük előtt nemcsak a mának idevonatkozó szükségletei lebegnek, hanem bölcs előrelátással számolnak a jövőnek valószínű fejleményeivel is és arra törekszenek, hogy a kisgazdaretegek gazdasági súlyának növekedésével párhuzamosan ezek szakszerű ismeretei is gyarapodja-

Mellékletül: „Gyakorlati Leánynevelés”.

nak s a két tényező az országos érdekeknek megfelelő egyensúlyi helyzetbe kerüljön.

A nagy tömegekre kiterjedő népies mezőgazdasági szakoktatás szervezetének kiépítését örvendetesen megkönnyíti az a körülmény, hogy ma már általánossá vált az a meggyőződés, hogy ennek gerincét a kötelező népoktatási rendszer keretei között kell elhelyezni. Az erre a célra jól bevált önálló gazdasági népiskolák számának gyorsütemű szaporításával és akcióra képesítő felszerelésével az ügy rövid idő alatt nagy lépésekkel vihető előre. De igen fontos szerep jut e téren a kisebb fokozatú továbbképző gazdasági népiskoláknak, a polgári fiu- és leányiskolákban folytatott mezőgazdasági és kertészeti oktatásnak, a kialakulóban lévő nyolc osztályú népiskola felső tagozatának, a földművelésügyi miniszter fennhatósága alatt működő földműves és téli gazdasági iskoláknak, a különböző gazdasági és háztartási leányiskoláknak, nemkülönben azon időszakos tanfolyamoknak és népies előadásorozatoknak, melyeknek segítségével a felsorolt iskolák és szervezetek viszik a gazdasági szakismereteket a kisbirtokos és földművelő néprétegek más és más csoportjaiba, mindegyik oda, ahol a maga működési terét természetszerűleg találja. Magától értetődik, hogy a tanító- és tanítónőképzőkben, papnevelő fakultásokon, jegyzői tanfolyamokon, de mindenekfelett a gazdasági szaktanító- és szaktanítónőképzéssel foglalkozó intézetekben folyó mezőgazdasági szakoktatásnak is igazodnia kell a mezőgazdasági népoktatás szempontjaihoz oly mértékben, amint növendékeik, illetve hallgatóik az életbe kilépve, ilyen elháríthatatlan kötelességekkel fogják ma-

gukat szemben találni.

A ma még összefüggéstelen mozaikdarabkáknak egy összehangzó működésre képes szervezetbe foglalása, az ebből adódó kereteknek a szükségletekhez helyesen alkalmazkodó anyaggal való kitöltése, az oktató tevékenységnek módszeres eszközökkel való megkönnyítése, egyáltalában a joggal várható legnagyobb teljesítmény elősegítése, végül az a körülmény, hogy ezen ujszerű feladatok megoldásánál nem támaszkodhatunk sémákra: feltétlen szükségessé tesz egy sajtóorgánumot, mely teret és impulzusokat ad az eszmék kiforrására és a nyilvánosság hiányában könnyen öncélúvá váló törekvéseknek az egyetemes nemzeti érdekek szolgálatába való terelésére.

Abban az időben, amikor a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete ezt a lapot »Gazdasági Népiskola« címmel megindította, a mezőgazdasági népoktatás feladata csaknem kizárólag az önálló gazdasági népiskolákra hárított. Amint tágult és gazdagodott ezen oktatásügyi szervezet, a lap figyelmének is ki kellett terjeszkednie ezen oktatási ágazat egész terjedelmére. Nyílt szívvel felajánlja tehát jót akaró szolgálatait mindazon intézményeknek és magánosoknak, akik hivatásosan, vagy önkéntesen, de mindig magyar lelkük nemzetépítő vágyának sugalmazására, a magyar nép mezőgazdasági kultúrájának emeléséért, ezzel országunk javáért kívánnak dolgozni s velünk egyútt a magyarságról, mint gazdag országban boldog és megelégedett, erős kultúrnemzetről álmodnak.

Ezzel indul útjára az új esztendőben a »Mezőgazdasági Népoktatás.«

A mezőgazdasági szakoktatás alsó tagozata és jövőbeni kialakulása.

Irta és a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson előadta: **Géher Lajos** gazdasági népiskolai országos szakfelügyelő.

Azon kitüntető megbízatás, amit a mezőgazdasági szakosztály elnökségétől kaptam, hogy foglaljam össze azokat a fontos kérdéseket, melyek az alsófokú szakoktatással kapcsolatosak, kötelességemmé teszi, hogy hálás köszönetet mondjak mindazoknak, akik értékes véleményükkel és tanácsukkal az előzetes tárgyalások vitaanyagát gazdagították és e fontos kérdés megoldását előmozdították.

Hogy a hazai gazdasági szakoktatás jövő útjait és fejlődési lehetőségét egyengessük, mindenesetre ismernünk kell a jelenlegi helyzetet és néhány pillanatra vissza is kell tekinteni a múltba, mely ezen iskolarendszert kifejlesztette.

Hazánkat földművelő, agrár államnak, Európa éléstárának szeretjük nevezni. Ennek dacára érdekes jelenség, hogy a mezőgazdasági szakoktatás, mely a földművelés előbbrevitelét és az ország lakosainak főfoglalkozását van hivatva szolgálni, más oktatási ágakkal szemben hátrányban és mellőzésben volt és van is. Igaz, hogy hazai iskolában már 165 évvel ezelőtt kezdték tanítani a gazdaságtant, állítottak fel szórványosan gazdasági iskolákat is, ezzel a művelt

külföldi államokat megelőztük, de ezek inkább a nagy- és középbirtok céljait, semmint az általános, népies gazdasági érdekeket és oktatást szolgálták. Az volt az általános vélemény, hogy sikeres termeléssel, országos, vagy világméretű vonatkozásban csak a nagybirtok foglalkozhat, a kis- és törpebirtokok százezrei pedig e tekintetben számításba sem jöhetnek.

Alig néhány évtizede változott meg csak e vélemény és terelődött a figyelem a kisbirtokra, merült fel a kíváncsi, hogy ezek jobb és jövedelmezőbb kezelése céljából földművelő népünknek nagyobb általános műveltség, külön gazdasági iskolák és külön mezőgazdasági szakoktatás kell.

Ezzel egyidejűleg kitűnt, hogy az 1868. évi törvény végrehajtása nem teljes. A kötelező iskoláztatás első fele, vagyis a mindennapi népiskola helyes alapokon nyugszik ugyan, de a vele kapcsolatos ismétlődő tanfolyam, a vasárnapi iskola kiltűzött célját korántsem szolgálja és hivatását be nem tölti. A sok gondnal és fáradtsággal felnevelt 12 éves gyermek általános műveltsége nem gyarapodást, de határozott visszaesést mutatott a vasárnapi iskolákban.

A szervezőkre és államférfiakra tehát két nehéz feladat megoldása várt. Egyik volt az elemi iskola értékeinek, szellemi kincsének jobb megőrzése, sőt fokozása, a másik pedig a gazdasági oktatásnak helyes megalapozása és intézményes megszervezése.

E kettős cél Trefort minisztersége idején, boldog emlékéü Halász Ferenc oldotta meg, ki az ismétlőnek gazdasági irányt adott és a mostani önálló gazdasági népiskola elődjével megalkotta ezer éves földművelő államunkban az alsófokú, vagyis népies, mezőgazdasági szakoktatást.

A millenium éve, mikor a hazai tanítószáz a mostanihoz hasonló kongresszusát tartotta, volt kiinduló időpontja az alsófokú mezőgazdasági szakoktatásnak. Szervezete tehát 32 éves multra tekint vissza.

A gazdasági népiskolák átvesztén a kezdet és a szervezés nehézségein, egymásután oldották meg azokat a feladatokat, melyeket az intéző körök működésükhöz fűztek. Sőt nemcsak a kiszabott kettős, nehéz célt érték el, de különféle tanfolyamaik, gyakorlóterületeik és sokoldalú közigazdasági tevékenységükkel teljesen bekapcsolódtak a kisgazdatársadalom irányításába s a gazdasági kultúra fontos alappillérjeivé váltak. Ez iskolák számára szükséges tantervek rendszeres képzése is megoldást nyer, mert 1910-ben megnyílt hazánkban az első, gazdasági szakoktatókat képző intézet is. Az iskolák száma 82-re szaporodott, a tanítványok tömege pedig közel járt az 50 ezerhez.

A külföld is figyelmes lett ez eredeti, magyar talajból nőtt intézményre. Sorra jöttek tanulmányozni iskolánkat a németek, bolgárok, sőt amerikaiak is, hogy a szép eszmét hazájukba átültessék.

A világháború és Trianon, sok minden között megakadályozta a további fejlődést és 35 gazdasági iskolánkat elszakította. Sokban átalakította közigazdasági helyzetünket is, melynek következménye lett a földreform és közel egymillió katasztrális hold föld juttatása a törpe- és kisbirtokosságoknak. Ezen körülmény a nagybirtok súlyát csökkentette, a földművesek kezén lévő földek terméshozamát, az azokon folyó gazdálkodás menetét pedig jobban előtérbe helyezte, vagyis a mezőgazdasági oktatás rendszeres, szerves kiépítését az eddiginél is erősebben szorgalmazta.

Ma már az a helyzet, hogy az ország szántóföldjének 53 százaléka kisbirtokosoké. Az ő kezükön van az összes termőföld kétharmada, 67 százaléka, a lakosoknak erős többsége földművelésből él. Így igazán érthető, sőt jogos a követelés, hogy ezek számára is jól megszervezett mezőgazdasági iskolák legyenek.

E körülmény szolgálhat magyarázatul annak, hogy egyesek az utóbbi időben újból felfedezték a mezőgazdasági szakoktatást és iparkodnak annak már évtizedek óta művelés alatt álló mezejéről mentől több virágot szedni.

Az alsófokú mezőgazdasági szakoktatás szervezete tehát a történelmi alapon már kifejlődött önálló gazdasági népiskola, melynek legkiemelkedőbb előnye, hogy általános és kötelező mindazon 12 évet betöltött gyermekekre nézve, akik tanulmányaikat valamely középiskolában nem folytatják. E kötelezettséget az iskolázás szigorítására vonatkozó törvény jelentősen megerősítette, a tanítványok számát mintegy 25 százalékkal szaporította. Az önálló gazdasági népiskola

felállításával tehát az elemi végzett gyermekeknek a tanköteles kor határáig való rendszeres beiskolázása feltétlenül biztosítva van. De adva van az iskolák tanulólétszáma is. **A legkisebb, így legszerényebb gazdasági népiskola 187, a legnagyobb pedig 820 tanítvánnyal rendelkezik. A jelenlegi 49 iskolának közel 19 ezer tanítványa van. Tehát jellegzetes, tömegiskolák, a népoktatásnak valódi, fontos tényezői.**

Nagy előnye ez iskolának, hogy úgy a fiuk, mint a leányok oktatását szolgálja, ami annál is inkább fontos közérdek, mert ismert tény, hogy a földműves és kisgazda leányoknak nincs hazánkban más oly iskolájuk, ahol az általános műveltség mellett a gazdasági, kertészeti, kézimunka, különösen pedig a háztartási ismereteket a szülői háztól való elszakítás nélkül oly alaposan elsajátíthatnák, mint az önálló gazdasági népiskolákban.

Miután az iskola teljesen ingyenes, a tanulók semmiféle tandíjat nem fizetnek. Szociális szempontból a szervezési előnye lehetővé teszi, hogy még a legszegényebb szülő gyermeke is a megkívánt alpműveltséget és gazdasági tudást költségmentesen megszerzhessen. Az iskola így a népművelés betetőzését szolgálja anélkül, hogy az állást vagy foglalkozást keresők számát szaporítaná.

Tanterve és szervezete hozzáisumul a vidéki földműves és kisgazda társadalom igényeihez és viszonyaihoz. Miután a 12-15 éves gyermek az otthoni háztartásban és gazdálkodásban már fontos és sokszor nélkülözhetetlen munkaerő, az iskolába járás súlypontját a téli hónapokra fekteti, mikor a szülők gyermekeiket jobban nélkülözhetik. A szorgos munkaidőben pedig a tanórákat a szemléleti és gyakorlati oktatás sérelme nélkül heti egy félnapra szorítja le. Nővendékei egész éven át 36 héten, átlag 270 órai oktatást nyernek, melyhez jön a különféle, de nem kötelező tanfolyamokon eltöltött 80-100 órai szorgalmi idő.

Gyakorlóterületei, melyek közel 2000 kat. holdas mintagazdálkodást képviselnek, a különféle kertészeti, állattenyésztési és mezőgazdasági ágak fontos helyi képviselői, mert a talajművelés, a talajerő fenntartás, a nemesített gazdasági és konyhakerti magvak termelése, a faiskola, szőlő, gyümölcsstermelés, röviden az összes gazdasági üzemágaknak nemcsak bemutatói, de az évenként elért tiszta jövedelem útján az iskolafenntartó anyagi gondjainak csökkentői is. A gazdasági népiskolában az átlagos 120 tanuló oktatása a fenntartó városnak, vagy községnek alig kerül költségébe, mert a jól felszerelt iskolai gazdaság a dologi szükségleteket rendszeresen fedezi. Van 27 éves iskolánk, amely megszervezése óta a községtől, mint iskolafenntartótól, egy fillért sem igényel.

Talán legnagyobb előnye azonban az a nagyfontosságú közigazdasági munkásság, melyet növendékei tanításán kívül oly gazdag változatossággal végez. Messze vezetne ezen iskolánkülső tevékenységet felsorolni, ami a felnőttek részére tartott különféle tanfolyamok, szövetkezeti, gazdatársadalmi alkötések stb. révén ez iskolák javára irandó. Hogy a mező- és kertgazdasági tudománynak legújabb vívmányai a földművelő nép közé kerültek és így közelebb kerültek a közelebbi gazdasági továbbképzés útjára tértek, abban oroszlánrésze az önálló gazdasági

népiskoláknak és tanszemélyzetüknek van.

Igy leszögezhető az a megállapítás, amit az iskolákra vonatkozólag országos nevű közgazdászaink, politikusaink és közéletünk kimagasló egyéniségei már több ízben tettek, hogy az önálló gazdasági népiskolák a hazai viszonyok között nemcsak beváltak, de fejlesztésük és szaporításuk elsősorú közérdek. Erre vonatkozólag idézhetem gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszterünk kijelentését: "Nekünk nagyon sok önálló gazdasági népiskolára van szükségünk.

Ha a statisztikai és a foglalkozási adatokat vizsgáljuk, úgy kitűnik, hogy csak hazánkban 200 oly község és város van, melynek lakói túlnyomólag földművelésből élnek s ahol a gazdasági népiskolára utalt tankötelesek 120-at meghaladó száma a külön tantervek kihasználását biztosíthatja. Ezek szerint fokozatos menetben évi 10-15 új gazdasági iskola felállításával, előbb az 500, majd a kisebb tanulólétszámú községekben intézményes megoldáshoz jutna a mezőgazdasági szakoktatás alsó, népies tagozata, úgyhogy néhány év alatt oly kiépített iskolarendszerünk lenne, mely az agrár állam 200 helyén, közel 100 ezer tanítvánnyal rendelkezne. Így az általános, tömeges fiú és leánytanulók gazdasági oktatása olcsón és biztosan teljes megoldást nyerne.

Egy két-tantermes önálló gazdasági népiskola felállítására és felszerelésére 90.000, 3 tantermesé 100.000 P-re tehető. A kérdés teljes rendezéséhez szükséges mintegy 150 új iskola, tehát 15 millió hasznos beruházást igényelne. Ennek felét az iskolafenntartó községek szívesen magukra vállalnák, **az államnak tehát az egész szervezett országos kiépítése 10 évre elosztva, évi 750.000 P-be kerülne.** Ugyanennyire tehető a személyi kiadás is. Valójában szerénynek mondható összegek, amelyekkel szemben viszont az általános és gazdasági műveltség, a kisbirtok jövedelmezősége, a több és jobb termelés, ezzel együtt pedig nagyon sok országos jelentőségű kérdés is a fejlődés biztos útjára lépne.

A mostani szervezet az iskolák felállítását a községekre hárítja. Ezért olyan lassú a haladás új iskolák létesítésénél. A legtöbb község gyakorlóterületet készséggel adna, hogy 1-500 tankötelest, ezzel lakosait gazdaságilag iskoláztassa, de anyagilag képtelen az építkezés és a szükséges felszerelés teljesítésére. Itt tehát, mint minden más iskolai szervezésnél, az államnak kellene nagyobb hozzájárulást, több segélyezést adnia s meg kellene valósítani a földbirtokreform során leadott váltságföldök felhasználásával az országos gazdasági népoktatási alapot, mely hosszú lejáratú kölcsönök nyújtásával az iskoláépítő községeknek szintén támogatására lenne.

Fontos kíváncsi lenne, hogy a gazdasági szakoktatás törvényes rendezéséhez jusson s közoktatásügyi rendszerünkben ennek alapján az őt megillető, méltó helyet elfoglalhassa. Agrár államban a gazdasági oktatás oly fontos érdek, hogy jogosan számít arra, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium keretében törvény útján megszilárdítást nyerjen.

Ily kíváncsi volna továbbá a szükséges tantervek képzésének oly megoldása is, hogy a nőknek férfiakéval egyenlő szakképesítése legyen. Elengedhetetlen tehát úgy az iskolák, mint az egységes státusra való tekintettel, az egyenlő rangú akadémiai képzésnek a női tantervekre való kiterjesztése.

Ha a gazdasági szakoktatás jövő fejlődési esé-

lyeit mérlegeljük, úgy megállapítható, hogy ez oktatásnak továbbra is általánosnak és kötelezőnek kell maradnia. Így azon elemeket is, kik nincsenek szoros kapcsolatban a földműveléssel, átmenetileg tanítványai sorába kell fogadnia. Be kell illeszkednie a többi iskolai szervezetbe, a tankötelezettség és a mindennapi iskoláztatás fejlődő rendszerébe, ezekkel együtt figyelembe kell vennie az anyagi és kivételi lehetőségeket is, melyekkel e kérdések tömege szorosan összefügg.

A gazdasági, vagy bárminő szakoktatás csak az általános és állampolgári alpműveltség megszerzése után sajátítható el. Ebből következik, hogy a gazdasági iskola növendékeinek először az elemi népiskolát kell elvégezniük és csak azután, ha ezen alapismereteket megszerzezték, juthatnak a külön megszervezett gazdasági iskolába. A jövő népies mezőgazdasági szakiskolája is tehát mindenkor az elemi népiskola fölé, legyen az akárhany évfolyamos, a népművelés befejezése céljából és a megélhetési pálya előkészítése érdekében tervezendő. **Mentől teljesebb, tökéletesebb az alap, az elemi iskola, annál sikeresebb és biztosabb munkát, valamint működést fejthet ki a gazdasági iskola** és annál tökéletesebben fejzetheti be a nagy tömegek iskolarendszerét. Az önálló gazdasági népiskola, vagy mezőgazdasági szakiskola a jövőben is csakis a továbbképzés szakirányú befejezője lehet.

Abban a tekintetben, hogy népünknek az eddiginél nagyobb, több iskoláztatásra és műveltségre van szüksége, minden részről teljesen egyezők a vélemények. Ez a nagyobb műveltség kétféle módon érhető el. Vagy a tanköteles kor felemelésével, vagy pedig az eddigi iskolázási idő jobb és tökéletesebb kihasználásával.

Az a törekvés, hogy a tanköteles kor egyes nyugati államok mintájára nálunk, e nagy földműves és tanyavilág hazájában felemeltesék akkor, mikor a 15 éves tanköteles korú iskolázást is csak most legutóbb oldottuk meg, kissé korainak látszik. Átmenetileg számolnunk kell a földművelő lakosság szerény anyagi körülményeivel, különleges foglalkozási és megélhetési viszonyaival, melyek nem engedik meg, hogy a legfontosabb kézimunkaerőket, a 17-18 éves nagy fiukat és leányokat iskolázás céljából hétköznapi órákban nélkülözhessek. Az a boldog szülő, aki ezt megteheti, úgyis iskoláztatja gyermekét, de a többségnek még a 15 éves tanköteles kor is egyelőre nehéz feladat, a 21 évig tartó testnevelési kötelezettség is nagy teher. Ennek megvalósításához tehát több évtizedes átmeneti idő és igen megerősödött közzgazdasági helyzet szükséges.

A 16-18 éves ifjúság közművelődését egyelőre csak az iskolán kívüli népművelés keretében lehet megoldani. A különféle tanfolyamok, ifjúsági egyesületek, esti gazdasági oktatások és hasonló iskolán kívüli tevékenységek segítségével, mégpedig a gazdasági népiskolával kapcsolatosan. Ez a továbbművelés azonban már nem általános, mindenkire kötelező erejű lehet, de mint eddig is számtalan példában megvalósulva láttuk, csak az önként jelentkezés rendszerén állhat meg.

A kilüszött cél, a jobb iskolázás könnyebben elérhető lesz a mindennapi iskolázásnak 12-ről 11 évre való felemelésével, vagyis az eddigi 6 éves eleminek 2 évvel való kiszélesítésével, mint ahogy ez a

rendszer Ausztriában, Németországban és más államokban már meg is valósulhatott.

Erre vonatkozólag nálunk is történtek érdekes kísérletek, valamint nyilvánosságra jutott a különféle terveknek és javaslatoknak egész sorozata is, melyek egész iskolarendszerünket, az egyes iskolákat, azok tanítási anyagát, így magát a mezőgazdasági szakoktatást is közelebbről érintenék.

A rendelkezésemre álló idő rövidsége miatt sajnos nem térhetek ki még vázlatosan sem ez érdekes tervek és elgondolások ismertetésére, csupán az ezekből kijegecesedő két lényeges tételt, amely körül a legtöbb vita folyik, világítom meg. Ez pedig az volna, hogy a felemelt 8 éves mindennapi iskolázás, továbbra is csak általános műveltséget nyújtó legyen-e, avagy pedig két éves új tagozatában a felszerült gyermek jövőbeli foglalkozása és élethivatásának megfelelően már szakirányúvá is váljék?

Tekintve hazai különleges viszonyainkat, a kérdés máris eldöntöttnek vehető. A józan megfontolás azt kívánja, hogy az élet és megélhetésre készítsük elő az ifjúságot. Ezt igazolja már az első hazai tanügyi kongresszus is, mely leszögezte azon fontos elvet, hogy a mindennapi kötelező iskolázás befejezése gazdasági legyen. Az azóta eltelt 80 esztendő a gazdasági oktatást tényleg meg is valósította. Hazánk közigazgatási helyzete pedig ez irányt azóta még jobban megerősítette. Így önként következik, hogy a mindennapi iskolázást befejező két éves új tagozat csakis gazdasági irányú lehet és az így megvalósuló 8 osztályos elemi népiskola 7. és 8. évfolyamában a tanítás súlyponyja a mezőgazdasági, egyes helyeken pedig az ipari tárgyakra eshet.

Következik tehát nálunk is először egy átmeneti idő a 8 éves mindennapi iskolázás fokozatos behozatalára, mely a gazdasági népoktatás mai rendszerét igen közelről érinteni fogja. Oly helyeken, hol az anyagi és népesedési viszonyok tényleges megoldáshoz viszik a 8 osztályos elemi népiskolát, ott a 12-13 éves gyermekeknek kezdetben kisebb, később valószínűleg nagyobb százalékba az elemi iskola VII. és VIII. osztályába fog járni s ezzel a gazdasági továbbképző és az önálló gazdasági népiskola alsó évfolyamaiban a tanulók létszáma természetesen esökkenni fog. De annál jelentékenyebben emelkedik majd a létszám a III. osztályban, mert a 8 osztályt végzetek továbbra is csak kötelesek 15 éves korukig iskolába járni. A 8 éves mindennapi iskola tehát nem vezethet a mostani tanköteles kor leszállítására, vagyis az eddigi iskolai munkaidő visszafejlesztésére.

Ha ilyen helyeken idővel minden tanköteles gyermeknek 14 éves koráig való iskoláztatása biztosítva lesz, vagyis fokozatosan megvalósul a 14 éves korig való kötelező mindennapi iskolázás, a gazdasági iskola egyelőre csak egy évfolyamos lesz, hogy gyakorlati területével, felszerelésével és különleges szervezetével befejezéshez juttassa azt a gazdasági tudást,

amit a 8 osztályos elemi népiskola felső tagozatai az eddiginél valószínűleg jobban fognak megalapozni.

Ez esetben a 8 osztály után s a befejező gazdasági évfolyam sikeres elvégzésével a tovább tanuló növendékeknek meg kellene adni a lehetőséget, hogy a gazdasági középiskolába felvétessenek, általános és szaktudásukat gyarapíthassák. Így érnék el a kívánt kapcsolatot az alsó- és középfokú gazdasági szakoktatás között. E terveket és elgondolásokat természetesen a gyakorlati élet fogja kidolgozni és többé-kevésbé megvalósítani. A későbbi fejlődés pedig meg fogja hozni a tanköteles korhatárnak a felemelését is, mely már tisztán a továbbképző kor s ennek szerve a mezőgazdasági szakiskolának 1 évről 2 évre való felemeléséhez vezet.

A jövő mezőgazdasági szakiskoláját, a mostani önálló gazdasági népiskolának történeti alapon kifejlődő jogutódját tehát egy oly elgondolású intézetnek vélem, mely a 8 éves mindennapi iskola elvégzése után kezdetben 1. később 2 éves tagozatával a kötelező tanköteles kornak továbbra is befejező iskolája marad. Ez iskola magas szakképzettségű tanerőivel, jól felszerelt gyakorlati területének segítségével úgy a megkívánt nagyobb általános műveltséget, mint a kiszélesedő gazdasági szakoktatást is az eddiginél is sikeresebben fogja hazánk felvirágoztatására biztosítani.

Feljegyzéseim alapján kérem a szakosztályt, méltóztatásának elfogadni az alábbi határozati javaslatokat:

1. A gazdasági népoktatás szerves kiépítése alkalmas törvény útján biztosítottassék.

2. A 8 osztályos elemi népiskola megvalósításával annak felső tagozata a túlnyomólag gazdálkodó lakossággal bíró helységeken gazdasági irányú legyen.

3. A tanköteles kor kitöltésére 2 éves gazdasági továbbképző, illetve nagyobb földművelő helyeken mezőgazdasági szakiskola létesítendő, ennek alapján népoktatási szerveink fokozatosan átalakítandók.

4. A mezőgazdasági szakiskolák nagyobb állami segítségével részben részben, építésükhöz országos gazdasági népoktatási alap állítandó.

5. A mezőgazdasági szakiskolák tanerőinek cím- és státusügye úgy oldassék meg, hogy az más oktatási ágak tanerőivel legalább is egyező legyen.

6. A magas gazdasági szakképzés a női tanerőkre is kiterjesztessék és az a férfiakéval egyenlő rangú legyen.

Szabad legyen ezek után reményemnek kifejezést adni, hogy ha a rendelkezésemre álló idő keretében nem is tudtam a gazdasági szakoktatás alsó tagozatának minden részletkérdését teljesen tisztázni, de talán sikerült a szakosztály jelenlévő igen tisztelt tagjainál e tárgy iránt némi érdeklődést felkelteni és a meginduló tartalmas vitához elegendő anyagot szolgáltatni.

MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI R. T.

SÜRGÖNYCIM: GRANARIUM
KÖZPONTJA: BUDAPEST, IV, SZÉP-U.1

Honori Nagj

MONORI MAGKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV, KOSSUTH LAJOS-U. 3

Fajtiszta, fajazonos, magas csíráképességű, gazdasági, konyhakerti és virágmagvak. Hollandi virághagymák, növényvédelmi szer-k, műtrágyák, kerti szerszámok, stb. Arjevzékkeket ingyen és bérmentve küldünk.

A nyolc osztályú elemi iskola és a Falu Szövetség.

Azt olvassuk a december 20-iki lapokban, hogy a Falu Szövetség állást foglalt a nyolc osztályú elemi iskolával szemben. Az igazgató-választmány határozatot hozott ebben a kérdésben, mely méltányolja a közoktatásügyi kormányzatnak ez irányú törekvését, de a végrehajtással járó nehézségekre való tekintettel az új népiskola kötelező felállítását megfelelő időre elhalasztandónak tartja. A határozat második része azt mondja, hogy előbb a meglévő hat osztályos elemi iskolában kell keresztülvinni a teljes beiskolázást és ezt kell kiegészíteni a falvak agrikulturnális szükségleteinek megfelelő gazdasági oktatással. Erre a célra ajánlja mindennél sürgősebben járásonként téli gazdasági iskolák szervezését.

A 8 osztályú iskola törvénytervezete, melyet legközelebbi számunkban remélhetőleg hiteles szövegében alkalmunk lesz közölni, oly gondos és a végrehajtás nehézségeivel számot vető törvényalkotásnak ígérkezik, hogy mi minden fenntartás nélküli örömmel üdvözljük annak a falu és város népét egyaránt felemelni kívánó tendenciáját és csak azt óhajthatjuk, vajha minél rövidebb ideig maradna írott malaszt. Nekünk, az alsófokú mezőgazdasági szakoktatás első vonalbeli katonáinak azért is okunk van ezt a törvénytervezetet nyílt szívvel üdvözölni, mert a falusi 8 osztályú iskolával szerves kapcsolatban tényleges és általános, nagyvonalú megoldáshoz juttatja a népies mezőgazdasági szakoktatás szervezetét a 7. és 8. osztályok mezőgazdasági jellegének éles kidomborítása által, valamint az ezek fölé helyezkedő 2 éves mezőgazdasági továbbképzést szolgáló önálló gazdasági népiskola szervezetének általános kiépí-

tése segítségével. Ennek az iskolatípusnak ma 50 működő egysége igazolja napról-napra e megoldás abszolút helyességét. Így lesz minden községnek mezőgazdasági népiskolája, mert erre van szükség. E tekintetben tehát a javaslat, ha törvénné válik, többet ad a nemzetnek, mint a Falu Szövetség által javasolt járásonkénti téli gazdasági iskola adhat, a melynek helyes intencióit készséggel elismerjük ugyan, de azt legnagyobb hívei sem állíthatják róla, hogy a nép széles rétegeire kiterjedő hatást tudna gyakorolni.

A nyolc osztályú elemi népiskolai törvényjavaslat tehát a Falu Szövetség szempontjaiból, amelyek között, hisszük, első helyen áll a falu társadalmi és gazdasági szintjének emelése valóban tökéletes alkotás. A végrehajtásnál mindenestre érvényesülnie kell Csizmadia András, Kuna P. András, Gubicza Ferenc, Csontos Imre és más kisgazdaképviselek azon helyes és gyakorlati tanácsának, hogy a falusi iskolákban a szorgalmi idő megállapításánál figyelembe kell venni a tanköteleseknek bizonyos mezőgazdasági munkákban való elkerülhetetlen lekötöttségét s az oktatást túlnyomólag a téli hónapokra kell összpontosítani. Maga a törvénytervezet annyi böles megfontolással készült, hogy nincs kétségünk a végrehajtásnak hasonlóan várható körülmények közötti alaposságában sem s így az új iskoláztatási rendszer a Falu Szövetség minden aggályát nemesak hogy elfogja osztlatni, hanem egyenesen valóra váltja annak legsarkalatosabb programját: **a falu népének kulturális és gazdasági felemelését.**

Mezőgazdasági népoktatás és a polgári iskola.

Ha mezőgazdasági népoktatásról, vagy más kifejezéssel élve: alsófokú mezőgazdasági oktatásról beszélünk, akkor e fogalomkörbe a polgári iskola gazdasági oktatása is tartozik, miután a **polgári iskola a mezőgazdasági ismeretek elemét nyújtja, bár egyébként az iskola középiskolai feladatot teljesít, tehát középfokú, vagyis középiskola.**

A polgári iskola az egyetlen középiskola, mely mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi ismereteket, általában: gyakorlati irányú ismereteket nyújt és e tekintetben különbözik a többi középiskoláktól. Ha tehát a mezőgazdasági népoktatás tág fogalomköre felvetődik, abban bennfoglaltatik a polgári iskola gazdasági oktatása is, mert: 1. mint már említettem, a polgári iskola is alsófokú gazdasági oktatást végez és ezen oktatás a népoktatási tankötelezettség korhatárán belül mozog; 2. mert sok helyen a polgári iskola és valamely gazdasági népiskola gazdasági gyakorlati telepe közös és 3. a gazdasági szaktanárok

ügye a polgári iskolánál egyáltalán nincs rendezve, azaz ilyen tanári státus nincs a polgári iskolánál.

Vegyük e három szempontot egyenként.

A polgári iskola gazdasági tanterve. A polgári iskola osztályonként heti 1-1 órában mezőgazdasági ismereteket nyújt, mégpedig az I. osztályban konyhakertészetet és mezőgazdasági növénytermelést, a II. osztályban faternyésztést, a III. osztályban állattenyésztést és a IV-ikben szőlőmívelést és az apró háziállatok tenyésztését tanítja. Még ez a nagyon szűken kimért heti egy órai tanítás is nagy ellenzésre talál a fővárosban és általában a nagyobb ipari és kereskedelmi városokban, ahol ennek a tárgykörnek fontosságát és szükségét nem akarják belátni; viszont mezőgazdasági gócpontokban a heti egy óra nem elégséges. Emellett a tanterv elavult, sőt tarthatatlan. Már két évvel ezelőtt egyik köri gyűlésen hangzottam a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi ismeretek kimélyítésének szükségét és erre vonatkozó-

lag tantervvázlatot is dolgoztam ki, melynek lényege: úgy a mezőgazdasági, mint ipari ismereteknek kézimunkának heti 2-2 órára való felemelése.

A polgári iskolai mezőgazdasági és kertészeti oktatás szerintem két csoportra osztható: egyik az, amelyre minden művelteneknek szüksége van, bármilyen foglalkozású is legyen, mert az ember megélhetését elősegíti, esztétikai érzékét fejleszti, egészségét előmozdítja és kedélyállapotát javítja; ez a kertészet és a vele kapcsolatos apró háziállatok tenyésztése. A másik a tulajdonképeni mezőgazdálkodás, vagyis a mezőgazdasági növénytermelés és állattenyésztés és az ehhez tartozó üzemtani, építészeti és egyéb ismeretek. Utóbbira igazán csak falusi gyermeknek van szüksége. Ma tehát úgy csinálnám a polgári iskola gazdasági tantervét, hogy az I. II. osztályban heti 2-2 órában beállítanám a kertészetet az aprójószág-tenyésztéssel épp úgy, mint a kézimunkát (ipari ismeret), mégpedig mint általánosan kötelező tárgyat, a III. IV. osztályban pedig a vidék foglalkozása szerint nyernének elhelyezést vagy a tulajdonképeni mezőgazdasági ismeretek, vagy folytatólagosan a kézimunka, mint ipari ismeret.

A második szempont a gazdasági gyakorlótér és az ezzel járó heti egy délutáni gazdasági gyakorlat. Sajnos, a gyakorlótelep sok helyütt hiányzik, már pedig anélkül az oktatás hiányos. Iskolai kertészeti oktatáshoz szerintem legalább 1 katasztrális hold, míg mezőgazdálkodáshoz legalább 8 katasztrális hold föld szükséges. Mint említettem, sok helyen közös gyakorlótelepe van a gazdasági népiskolának és polgári iskolának.

A harmadik szempont, mely szerint a polgári iskola gazdasági oktatásának ügyét vizsgálunk kell: **a szaktanárok kérdése.** Ma a gazdaságtan a polgári iskolában olyan utolsó tárgy, mint a kézimunka, vagy ének. Arra a tanárra kényszerítik, aki legkevésbé tud ellene védekezni. Ennek következtében a tanítási eredmény is gyenge. Pedig hány képzett gazda és kertész szalad állás nélkül, hány szellemi munkás lengődik kenyér nélkül, kiket átképző tanfolyamokkal gyorsan lehetne tanári munkára beosztani mindaddig, míg a gazdasági szaktanítók és szaktanárok képesítését egységesen nem rendezik. Habár ebbe az ügybe két miniszterium is szól bele, az országnak mégis csak egy kormánya van, tehát ennek kellene döntenie.

Még csak a **polgári leányiskola** gazdasági, azaz

kertészeti oktatását akarom érinteni. Ez csak szórva-nyosan mutatkozik egyes helyeken, már pedig a leányokra nézve ez sem bír kis jelentőséggel. Az orosházi áll. polgári leányiskolának minden osztályában épp úgy, mint a fiúiskolában, 1892 óta tanítják a kertészetet 6 és fél holdas gyakorlótelepen, az ugynevezett kertgazdasági tanszéken állami kertben. Ezt Veress József evangélikus lelkész kezdeményezésére szervezték, kit afféle gondolatok foglalkoztattak, mint annakidején a szarvasi Thessedik Sámuel. Ez a leányiskolai tanterv is reformra szorul, de ezzel együtt a kertészeti oktatásnak a legtöbb polgári leányiskolába való bevezetését is mérlegelés tárgyává kellene tenni.

Még a polgári leányiskolával kapcsolatos gazdasági, háztartási és egyáltalában: **továbbképző tanfolyamokkal** kellene foglalkoznom, továbbá a **nyolcosztályú népiskola hatásával**, amit megvalósulása esetén gyakorolni fog egyrészt a mezőgazdasági oktatásra, másrészt a polgári iskolákra. Ezek a kérdések azonban nagy terjedelmüknél fogva csak külön cikkekben fejthetők ki.

Végül rá akarok mutatni arra, hogy **miben különbözik a polgári iskola az önálló gazdasági népiskolától**, azaz: mi az egyik és másik iskola hivatása?

A polgári iskola a gyakorlati életre, vagyis a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi pályákra nevel, vagy az ilyen irányú szakiskolákra készít elő. Szerény nézetem szerint az általános műveltség adását eredményesen végzi, míg a szakműveltséget illetően a fentebb mondottak alapján többet tehetne. Az iskola jövőjére vonatkozóan nem hiszem azt, hogy a polgári iskola jelenlegi önállóságát sokáig megtarthatná. Ha nem olvad be a középiskola egységes alsó négy osztályába, akkor is legalább negyedik típusú középiskolává alakul át, mint amilyen az algimnázium és alreáliskola volt. Az önálló gazdasági népiskola szervezeti függetlenségét abban az esetben is megtartja, ha a népiskolával marad kapcsolatban. Az általános műveltséget nem adhatja meg olyan mértékben, mint a középiskolák, mert erre kevés a tanulmányi ideje, de viszont gazdasági ismeretekből, különösen azoknak gyakorlati részéből sokat kell nyújtania, miért is tanegazdasága nagyobb és fejlettebb, mint a polgári iskoláé.

Békéscsaba, 1929. január.

Tas Ferenc

áll. polgári fiúiskolai igazgató.

Balatoni halliszt

cca 68% fehérje tartalommal, **sertések, baromfiak, fejüstegek** etetésére, **halastavak** takarmányozására kiválóan alkalmas, úgy utánvételes postacsomagokban, mint 5-10 q-ás tételekben bármikor kapható. Jelenlegi egységár kgr.-onként 20 kg.-ig 0'70 pengő, nagyobb és folytatólagos megrendelésnél 0'65 pengő. Használati utasításokat kívánatra készséggel küld a

Balaton Halászati Részvénytársaság,
Siófok.

A közismereti tárgyak anyaga a gazdasági továbbképző iskolában

Az 1921. évi XXX. törvényeikk megszünteti az ismétlőiskolát és helyébe a továbbképző népiskola lép. Legtöbben azt hiszik, hogy ez csupán címváltozás. Csak mi, akik benne élünk, tudjuk elbírálni a változás mélyreható tárgyi jellegét.

Az ismétlőiskola pusztán az elemi iskolában tanultak ismétlésében, illetve, ha szigorú kritikát akarunk felette gyakorolni: az elemi népiskolában tanultak feledésében merült ki. Továbbképzővé az ismétlőiskolát elsősorban is a gazdaságtani ismeretek tanítása tette.

A kartársak legnagyobb része ma is azon a véleményen van, hogy a közismereti tárgyakat a gazdasági továbbképzőben a régi ismétlőiskola intenciói szerint kell kezelni. Vagyis erre súlyt helyezni nem kell, mert a tanítási eredmény elbírálásánál úgyis csak a gazdasági tárgyak jönnek figyelembe. Ez téves felfogás, mert az iskola jellegének gyökeres változása szükségessé teszi, hogy a közismereti tárgyak kereteit is új anyaggal töltsük ki. Ennek a kibővítésnek az akadályai fokozatosan megszűnnek, amint a tankötelezettség meghosszabbításával mindig jobb és jobb anyag kerül a továbbképzőbe, melynél az ismételtetés érdekeltenséget vált ki, aminek megint az lenne a következménye, hogy az intézményt fölöslegesnek minősítsék. Ha csak futó átpillantással vizsgáljuk is a közismereti tárgyak anyagát, azonnal szembeötlik a kirotálásra kíváncsi anyag, másfelől az, mellyel bővíthetjük a gazdasági továbbképzőben a gyermek ismeretkörét.

Ugy a régi, mint az újonnan engedélyezett tankönyvek elején szépirodalmi részt találunk. Szépirodalmi olvasmányokkal vagy versekkel foglalkozni a továbbképzőben legfeljebb csak akkor indokolt, amikor valamely ünnepélyre készülünk elő. Különben is tanulóinkban találunk már annyi önállóságot, hogy azok odahaza olvasmányokkal foglalkozzanak, s az idevonatkozó igények kielégítésének eszköze az iskolai ifjusági könyvtár. Azt a négy félért, amelyen át hetenként a közismereti tárgyakkal foglalkozhatunk, nagyon ki kell használnunk olyan anyag feldolgozására, mely nem nélkülözheti az oktató személyes irányítását.

A gazdasági továbbképző összes közismereti tárgyait a gazdasági vonatkozás hassa át.

A közismereti tárgyak keretében találjuk többek közt a fogalmazást. Tévesnek minősítem azt a felfogást, amikor valaki a továbbképzőben a fogalmazást a hangzó, nagybetűk, szóelválasztás stb. tanításán kezdi. Ha a tanuló a továbbképzőig a helyesírást nem tanulta meg, ott a heti félértai rendes és félértai csendes foglalkozáson már nem tanulhatja meg.

A gazdasági továbbképzőben a fogalmazás tanításának nem lehet más anyaga, mint azok a polgári ügyiratok, amelyeket a tanuló az elemi népiskolában vagy egyáltalában nem, vagy csak vázlatosan tanult és amelyek, erősen hangsúlyozom, földműves népünk életével szoros kapcsolatban vannak.

A történelem tanításánál törekedjünk arra, hogy nemzeti nagyjainkat tanulóink a gazdasági haladással kapcsolatban is megismerjék. Elsőrendű fontossággal bír a földművelés, állattenyésztés fejlődésének ismertetése az egyes királyaink uralkodása alatt

és a különböző történelmi korszakokban. Súly helyezendő különösen jeles gazdáink életének, munkásságának, eredményeinek tanítására.

A földrajzi tanításba kapcsoljuk bele Magyarországot, Európa és a világrészek gazdasági földrajzát. A folyókat, hegyeket, városokat a gyermeknek már ismernie kell. Fontos rá nézve, hogy tudja, hol termelik, hol állítják elő, hol bányásszák a hozzánk behozott terményeket és cikkeket, miből hová van nekünk kivitelünk, hol és miért keresik egyik, vagy másik terményünket.

Az alkotmánytan szintén fontos tárgy, azonban ennek bővebb részletezésére kevés időnk jut. Megelégszünk az elemi iskolai anyag mérsékelt kibővítésével, főleg az állampolgári jogok és köteleességek részletesebb feldolgozásával s a nemzeti együttélést érintő vonatkozások kiélezésével.

A természettudományok keretében a továbbképzőben az ásvány-, növény- és állatvilágnak s kémiai ismereteknek csak az a része bír fontossággal, mely a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatban van. Ásványtanból pl. azokat az ásványokat kell részletesebben ismertetni, melyek a talajképződéssel, a táplálkozási folyamatokkal és az építkezéssel kapcsolatosak. A növénytan ismereténél az általános növényélettan alapelvei mellett a gyomnövények szaporodása és irtási módja kíván nagyobb figyelmet. Állattanból közvetlenül érdeklik a gazdagyermekek a ház körül és a mezőn előforduló kártékony és hasznos állatok, azok szaporodása és az irtási módja. Magától értetődik, hogy pl. fizikából az egyszerű gépek alaptörvényeinek megvilágításába kell helyeznünk a mezőgazdasági gépek működését.

A közismereti anyagnak egyik tárgya az egészség-tan. A modern pedagógia legfőbb elve a gyermeket környezetével megismertetni. Mi áll közelebb az emberhez, mint önmaga? A sok járvány és fertőzés oka elsősorban a köznép tudatlansága. Bár az elemi iskolai egészségügyi anyag elég bőséges, ennek rögzítése, mondhatnám beidegzése a továbbképzőnek elsőrendű feladata. Böven találunk a gyermek otthoni életviszonyaiban a népegészségre ártalmas mozzanatokat, rossz szokásokat, melyekre a figyelmüket rá kell terelni. Fontos szerepe van itt természetesen **a minden tanítási alkalommal megismételt számonkérésnek.**

Utolsónak hagyom szándékosan a mennyiségtant. Fontossága miatt első helyen kellett volna említenem. Az elemi iskolai számtanoktatás a közelmúltban még mindenféle számtani szabályok, gépies módszerek erőszakolásában merült ki. Az új tanítási módszer megszünteti a célszerűtlenségeket és a gyakorlatiasság felé törekszik. A továbbképzők feladata ezt a gyakorlati jellegét minél tökéletesebben kimélyíteni. Hazánkban a birtokok elaprózódása fokozott mértékben halad. Nemzetgazdasági szempontból a kisgazdaságoknak számokon nyugvó üzemi eredményei fokozott jelentőséggel bírnak. A kisgazdaságokat csak az üzemi számításokkal tehetjük hasznóhajtóvá s a nemzetgazdaság fontos tényezőivé. Azonban ennek elsajátítására a heti rendes fél és a csendes foglalkozásul felvett félóra nem lesz elegendő. Azért kívánatos, hogy e tárggyal a népművelési előadásokon is minél többször és lehetőleg kimerítően foglalkozzunk.

-- II. --

GYAKORLATI LEÁNYNEVELÉS

ROVATVEZETŐ: NETZNÉ HORVÁTH ERZSÉBET

Mentsük leányainkat!

Irta: Netzné Horváth Erzsébet.

A mai zajos, robotos, sötét árnyékokkal, igaz és hamis ragyogásokkal teli korszaknak és emberéletnek legfőbb jellegzetességét talán a *törtetés* adja. Lent kényszerű törtetés a mindennapi kenyérért, fent eszeveszett hajsza az élvezetek után. Ez a szellem természetszerűleg magával sodorja a férfiakat és nőket egyaránt, sőt sajnos a természettől minden hatásra különös érzékenységgel bíró, fiatal leánynemzedékünket is.

Régi igazság, hogy lent a példát mindig felülről veszik. Ezért van az, hogy a test »mindennapi kenyere« napjainkban a szegényebb néposztályoknál sem az egészséges táplálkozás, ruházódás és lakás igényeiből áll csupán, hanem ezen kívül, vagy akár ezek rovására is, a gazdagok hivalkodó fényezésének mohó megkívánásából s a jólét külső jeleinek bármilyen talmi eszközökkel való utánzásából. A lélek »mindennapi kenyérét« sem elsősorban az imádságban és a becsülettel végzett munka fölemelő derűjében keresik.

A hazug jólét költséges és ki az utcára kívánkozó cicomája nélkülözhetetlenek tartott életszükségletté, sokszor az otthon nyomorának, sivárságának palástolására szolgáló eszközzé és önámító narkózássá vált, le egészen a legalsóbb néprétegekig.

A test és lélek egészségének, az »otthon« derűs és nyugalmas melegének, mint legdrágább javaknak kívánása és megbecsülése, a legkevésbé sem általános erény.

Ilyen és ezekhez hasonló okok és okozatok egymásba kapcsolódva, egymás romboló bacillusainak kölcsönösen tenyészfeltételeket adva: idézték elő végeredményben társadalmi és gazdasági életünk egyensúlyának szánalmas megrendülését. Szinte tehetetlenül vergődünk egy borzalmas társadalmi és gazdasági apokalipszis karmajában, melynek legsiratnivalóbb áldozatai: az *otthon és a család*.

Lelkét, az asszonyt elrabolta vagy a hivalkodás láza, vagy a kenyérkereset gondja, robotja. Az otthon nem az a »szelid rév« többé, amit Goethe szerint »az ég nyitott nekünk a házban, hol bölcs nő gondoskodik s ahol béke honol, melyet rajta kívül hiába keresünk a nagy világban«. Nem az a milió, amelynek lelke, szelleme lánykainkból az új, történelmi hivatása betöltésére alkalmas nemzedék anyáit nevelhetné.

Távol áll tőlem a szándék, hogy ostorozó bírāja legyek szerencsétlen viszonyainknak, vagy akár az egyeseknek, akik talán felelősségre sem vonhatók azért, mert egy rettenetes erejű közszellem rabjává, mondhatnám áldozataivá lettek. Nincs bennem semmi vád, hanem azt szeretném, ha soraimból egy asszonymak, leánynevelőnek a magyar jövőért aggódó segélykiáltását érezné és értené meg minden anya, minden hivatásos leánynevelő, minden nemes hivatású társadalmi egy-

sülés, melynek alkalma van leányainkra befolyást gyakorolni.

De mindenekfelett szeretném, ha szavaim eljutnának azokhoz a férfiakhoz, kik leánynevelésünk és iskoláztatásunk mai rendjét irányítják. Elsősorban ezeket a férfiakat kérem, gondoljanak vissza arra az egykori puritán szellemű családra, melynek melegét régi szabású anyáik lelke adta és amelyben olyan édes dolog volt gyermeknek lenni, tisztalelkű, puritán férfiúvá nevelkedni. Kétségbe kellene esnünk jelenünkért és jövőnkért, ha nem tudnánk teljes bizonyossággal, hogy az elmúlt idők drága emlékü anyáitól ilyen férfiakat örököltünk. Ezekről a férfiaktól azt kérjük, gondoljanak arra a sok-sok mai családra, azok kebelében a mai fiatal leánynemzedékre, mely nem *tud* ma azzá lenni, ami tiszta, nemes ösztönök vágyakozásából lenni *szeretne*. Teremtse nek leányaink, a jövődő magyar anyái részére olyan iskolákat, ahonnan száműzessenek azok a hivalkodó ambíciók, melyek a leánygyermeket fiaink reménytelen versenytársaivá akarják kicsiszolni. Fiainknak és nemzetünknek, a magyar jövőnek nem erre van szüksége.

A leánynevelés minden mozzanatának a társadalmi kollektívizmus gondolkörébe kell kapcsolódnia, a sokak által óhajtott megújulásnak innen kell kiindulnia. A lelkek birodalmában nincsenek elhanyagolható számok és értékek. A kis cselédlányka szívének minden tisztasága és minden foltja éppúgy lesz késő nemzedékek életörömeinek, vagy gyötrődésének forrása, mint ahogyan jómódú szülők becézett leánykájának lelkén keresztül átszűrődik a jövőbe üdv és pokol egyaránt. Ennek a hatásnak társadalmi rétegeken áthatoló, kölcsönös átütő ereje van és éppen ez adja a kérdés mérhetetlen fontosságát.

Szeretném, ha ebben a szerény rovatban sok-sok melegsívű magyar tanító- és tanárnő kartársam és a leánynevelés problémáival szeretettel foglalkozó, minden nemes lelkű asszonytársam szelleme adna egymásnak rendszeres találkozókat, a melyek során apróra kicsiszolódnának a gyakorlati leánynevelés céljai, eszközei, módszerei minden iskolatípusnak, társadalmi egyesülésnek és magának a családnak keretében, melyre leánylelkek, főleg serdülő leányok vannak bízva. Az iskolára és leánynevelőkre majdnem egészen és azzal a kötelezettséggel rábízva, hogy elvégezzék azt a nemes munkát is, amit egykor, boldogabb időkben a család maga végezhetett.

Mentsük át a jövőbe a multnak tiszta erkölceit, egyesítsük ezzel az új kornak sok szép és gyakorlatilag hasznosítható vívmányát, hogy leányaink szíve anyáink és nagyanyáink szívének tiszta derűjével, értelmével az új kor szellemének építő molekuláival teljék meg.

Ettől és csakis ettől várhatjuk a magyar nemzet régi nagyságának újjászületését.

Leányok gyakorlati oktatása a kisujszállási önálló gazdasági népiskolában.

A gazdasági népiskolák az élet iskolái. Növendékeinket nemcsak elméleti, hanem elsősorban gyakorlati úton igyekeznek jövő élethivatásukra előkészíteni. Megragadnak minden alkalmat, felhasználnak minden kínálkozó eszközt arra, hogy a célt tanulóiuk érdekében minél tökéletesebben megvalósíthas-

sák. Szép példát látunk erre a kisujszállási iskolánál, ahol a leánynövendékek oktatása s a gyakorlati életre való nevelése valóban elismerésre méltó módon történik. Bemutatunk olvasóinknak néhány fényképfelvételt, melyek ezen iskolánál a gyakorlati oktatás egy-egy mozzanatát mutatják.

Leányok a melegágyak¹kezelésénél.

Az alig 12 holdas, de a kertészet minden üzem-ágát felölelő iskolai gazdaság a leánytanulók kertészeti irányú gyakorlati kiképzésére bő alkalmat szol-

gáltat. Ott a zöldségtermelés, virágtenyésztés, gyümölcsfanevelés és a sokféle kerli magtermesztés ismereteit gyakorlatilag sajátítják el.

Szőlőkötözési gyakorlat.

Emellett nagy gondot fordít a női hivatás egyéb terén is a gyakorlati kiképzésre. Nem elégszik meg az iskola a háztartási és egyéb teendőknek csak elméleti tanításával, hanem minden tanévben külön-

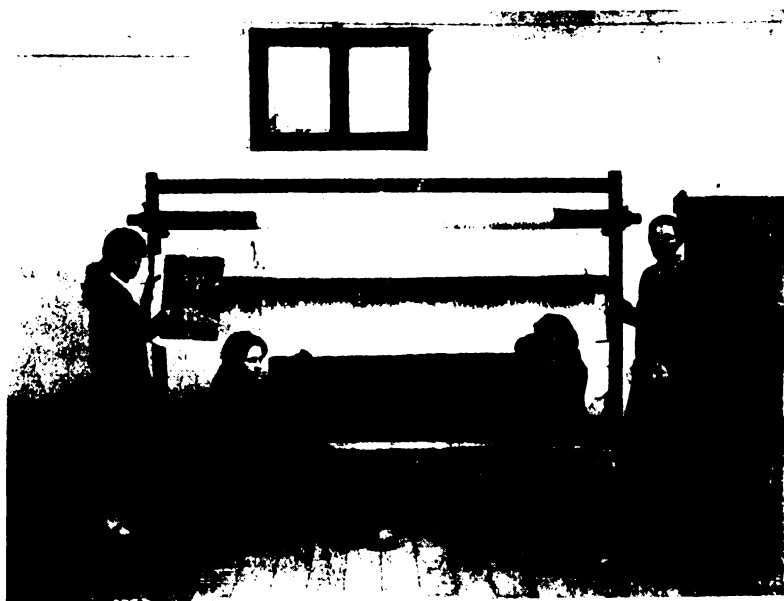
külön háztartási-, szabás-varrási-, vászon- és szőnyegszövő-, rózsza- és gyümölcsfaoltó tanfolyamokat tart, ahol az elméletben tanultakat gyakorlati ismeretekkel rögzítik meg és egészítik ki a növendékek.

Háztartási tanfolyam 12—15 éves növendékei.

Hogy az ilyen irányú gyakorlati kiképzésben részesült leánytanulók az életben mint gazdasszonyok, családanyák és gyermeknevelő szülők minden tekintetben megállják helyüket, az nem szorul bővebb

bizonyításra. Azt azonban még fel kell említeni, hogy az ilyen sokféle gyakorlati ismeret egyben bő kereselforrásra is alkalmat nyújt.

A leánykák „magyar perzsát” szönek.

Tudomásunk van arról, hogy ezen iskolából kikerült szegényebb sorsú leánynövendékek részint otthonukban, részint a MANSz ottani szövőtelepén és magánházakban vászon- és szőnyegszövés, szabás-varrással és az iskolában elsajátított egyéb gyakorlati

készségükkel kora ifjúságuktól fogva eltartják magukat. Amíg Kisujszálláson a Kunz-féle fehérneműgyár fennállt, annak női alkalmazottai csaknem kivétel nélkül az iskola végzett növendékeiből kerültek ki.

HIREK

Dr. Petry Pál közoktatási államtitkár iskolalátogatása Nádudvaron. A hosszú évekig igen szűkös viszonyok közt tengődött nádudvari önálló gazdasági népiskola is megfelelő hajlékhoz jut végre a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter úr által engedélyezett 50000 pengős állami támogatás segítségével. Az új építkezések befejezése alkalmából, december hó 9-én meglátogatta az iskolát dr. Petry Pál államtitkár. Kiséretében voltak a községi előljáróság tagjai és Patay Ferenc igazgató. Az államtitkár úr hosszasan tartózkodott a most már korszerű épületekkel és felszereléssel ellátott iskolánál s a legapróbb részletekig tájékozódott nemcsak az iskola belső életét illető mozzanatok felől, hanem különösen melegen érdeklődött az iskola és a gazdaközönség közötti kapcsolatok iránt, az iskola idevonatkozó tevékenységének eszközeiről, módjairól és főként eredményeiről. Megelégedéssel vette tudomásul az államtitkár úr a műtrágya terjesztése, fásítás, szikesek és közlegelők javítása terén eddig elért eredményeket és a népies gazdasági szakelőadások iránt mutatkozó érdeklődést. Hosszasan tartózkodott az államtitkár úr az állatállományról és annak az óhajának adott kifejezést, hogy az iskola igyekezzék az állattenyésztés terén — jó példa adása céljából — az elérhető legelőkételesebbet felmutatni. Elismeréssel emlékezünk meg ez alkalommal Nádudvar község Előljáróságáról, mely az iskolának eddig kizárólag kertészeti jellegű, kisebb gyakorlóterületét 21 kat. holdra egészítette s ezzel lehetővé tette a gyakorlógazdaság mezőgazdasági és állattenyésztési ágának kiépítését, amire ebben a még ma is külterjes rendszer szerint gazdálkodó községben igen nagy szükség volt.

A debreceni kör ülése. A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének debreceni köre 1928. évi december hó 15-én népes ülés keretében zárta le az elmúlt évet. A kör tagjai, három beteg kartárs kivételével, teljes számban megjelentek. Györfy Géza köri elnök megnyitójában és beszámolójában áttekintő képet adott azokról a kulturális mozgalmakról és eseményekről, melyek a lefolyt 1928. esztendőben gazdasági népoktatásügyi programunkat közelebb-ről érintették. Aggályát fejezi ki afelett, vajjon eléggé felkészülten találják-e státusukat a ma felszínen forgó reformeszmék és elég ébren öröködjünk-e azon, hogy — mint a múltban — ne érhessenek utólag keserű csalódások. Részletesen foglalkozott a III-ik Egyetemes Tanügyi Kongresszus kiállításán elért eredményekkel, majd örömmel jelentette be, hogy nagynevű Kultuszminiszterünk népoktatási programjának a tetejébe állította be az önálló gazdasági népiskolák leendő szervezését. A kör melegen ünnepelte lelkes elnökét és a beszámoló hatása alatt a következő határozatot hozta: A legrövidebb időn belül keresse meg a kör elnöke a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének Elnökségét, hogy soronkívül tegyen előterjesztést a minisztériumhoz arra nézve, hogy mielőtt a nyolc osztályú népiskola törvényjavaslata tárgyalatnék, egyesületünknek hozzászólásra kiadassék.

Rácz Sándor igazgató a lentermelés problémáiról tartott igen tanulságos értekezletet. Kat. holdanként elért 1785 kg. 1000 száraz kórótermés az alföldi vi-

szonyok között olyan nagyszabású eredmény, amivel egyellen egy gazdaság sem dicsekedhetik ma az országban. A lentermelés kat. holdankénti tiszta jövedelme — előadó kimutatása alapján — 18 mázsa búza értékének felel meg. Györfy Géza igazgató az iskolai gyűjteménytárakról értekezett. Rámutatott azok hiányosságára és kifejtette nélkülözhetetlenségüket, nemcsak a szorosán vett oktatással kapcsolatban, de a különböző gazdaelemeknek az iskolához való kapcsolását illetően is. Egyben bemutatta a cellophán állatszó lemeznek értékes kalászaik és növénybetegségeink preparálására való használhatóságát. Az értekezéssel határozati javaslatát, mely szerint az orsz. egyesület elnöksége azzal a kéréssel forduljon a minisztériumhoz, hogy meglévő iskoláink mindenike szereltesse fel alkalmas gyűjteménytárral és a jövőben egyetlen iskolai tervezetről se hiányozzon ezen helyiség — a gyűlés egyhangúlag elfogadta. Magáévá tette a köri gyűlés azt az indítványt, hogy az önálló gazdasági népiskolákkal kapcsolatosan mindenütt szerveztesse népiskolák. Az ülés táviratban üdvözölte dr. gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi minisztert, dr. Petry Pál államtitkárt és dr. Huszka Jenő min. tanácsost, valamint dr. Kreitl Géza miniszteri titkárt.

Az értekezlet szünete közben Györfy Géza elnök húsz tagból álló küldöttség élén köszöntötte dr. Vársáry Istvánt, Debrecen városának újonnan megválasztott főpolgármesterét. A polgármester meghatoltan köszöntötte meg e nem várt kitüntetést és válaszbeszédében hangotlatta, hogy a gazdasági oktatásügy már születésénél fogva a szívéhez nőtt és annak mindig hathatós támogatója lesz. Az értekezlet befejeztével az elnök vezetése mellett a kör számos tagja meglátogatta a sebészeti klinikán betegen fekvő Géher Lajost, a gazdasági népiskolák országos szakfelügyelőjét s a kör mindenkori ragaszkodását és tiszteletét bensőséges melegséggel, fehér virágcsokorban fejezte ki.

Eljegyzés. Brenner József esanádpalotai gazdasági népoktatási igazgató Gebe Ilona szaktanítónővel Szilveszter napján, Miskolcon tartotta eljegyzését. Gratulálunk.

A komádi gazdasági iskola műsoros estje december 26-án, a községi nagyvendéglő termeiben, a legszebb sikerrel zajlott le. Egyéb kedves kis műsorok mellett különösen nagy tetszést aratott a „Mi a haza?” című egyfelvonásos színdarab, melynek szerepeit kicsi magyar szíveik egész lelkesedésével, igen nagy hatással játszották az iskola növendékei. A gondos rendezés az iskola tantestületét, a szerény eszközökből nagyon ügyesen készült jelmezek Traifcsik Ilona szaktanítónő művészkézét és izlését dicsérették. Komádi község vezető társadalma és gazdaközönsége egyaránt egy bájos és egyben fölemelő estély kedves emlékével gazdagodott, mely mindenestre több volt pusztá szórakozásnál.

Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár előkészítő munkálatai serényen folynak. A mezőgazdaság és állattenyésztés minden ágazatára kiterjedő kiállítás és vásár március 21-25-ike között lesz nyitva a budapesti Tenyész- és Haszonállat Vásártelepen (Tattersal). Bejelentési határidő január 15. Rendezőbizottság: Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

A szikjavítási akció felylatására újabb rendeletet adott ki a Földművelésügyi Miniszter. Erre a célra államsegélyt igényelhetnek a 300 kat. holdnál nagyobb területen gazdálkodó birtokosok és bérlők is. A segélyeket előíráson nyomtatványon kell kérni, amit minden község előljárósága kiszolgált. Tájékoztatót az egyes Mezőgazdasági Kamarák is adnak.

Minta-trágyatelep építésére államsegélyt ad a Földművelésügyi Miniszter egyes kisgazdáknak olyan községekben, ahol még ilyen minta-trágyatelep nincsen. Döngölt agyagból tervezett telepre 150, téglából, vagy betonból építendő telepre 150 pengő államsegély igényelhető az egyes Vármegyei Gazdasági Egyesületeknél. Bihar megyében a M. Kir. Gazdasági Felügyelőségnél, január hó 15-ig.

Méhészeti tanfolyam az okányi továbbképző gazdasági népiskolánál. Patkó Olivér, a lelkes költőtanító, mint a továbbképző gazdasági népiskola vezetője, december 3-tól 16-ig kétéhetes méhészeti tanfolyamot tartott Okányban, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara támogatásával. A tanfolyamnak 31 derék földműveshallgatója volt, öregek és ifjak vegyesen, de valamennyien egyforma buzgósággal, sőt mondhatjuk szeretettel látogatták az esténként, 7-től 9-ig tartott előadásokat. December 16-án este lélekemelően bensőséges, komoly vizsgaünnepség keretében számoltak be munkájuk eredményével a községi előljáróság nevében megjelent Szikszay Károly főjegyző és a községi gazdasági bizottságot képviselő Buday Pál h. elnök jelenlétében. Nemesak a föltett sok száz kérdésre adtak a hallgatók meglepően szép feleleteket, hanem a méhészeti eszközök, felszerelések gyakorlati használatában is teljes jártasságot mutattak. Az élő méhecskék az időszakra való tekintettel természetesen nem vehettek részt a vizsgán, de ott éreztük közöttünk a méhek okos és dolgos lelkét, mely egyebek közt a közért, a hazáért való áldozatos együttműködésre is megtanít, amint azt zárószavaiban olyan szépen kifejtette a tanfolyam derék vezetője. A vizsga azzal a lelkes elhatározással fejeződött be, hogy a mostani tanfolyamot a jövő nyáron két hetes, kimondottan gyakorlati tanfolyam fogja kiegészíteni. Akkor már természetesen méhecskék bevonásával és már most megindítják a mozgalmat az okányi méhéször megalakítására. Patkó Olivér kartársunknak eddigi szép eredményeihez gratulálunk, jövőbeli munkásságához sok örömet és sikert kívánunk.

A szolnoki traktorkezelői tanfolyamra január hó 10-ig jelentkezhet minden 18. életévét betöltött egyén a szolnoki m. kir. fémipari szakiskola igazgatóságánál. A 3 hetes tanfolyam január 11-én kezdődik. Beíratási és tandíj személyenként 15 pengő.

TUDOMÁNY ÉS GYAKORLAT

Istállótrágya előállítása állat nélkül, mint a mezőgazdaság reformtényezője

A gépek nagy térhódítása új irányt szabott gazdasági rendszerünknek, sajnos, egyik fő gazdasági águnk, az állattenyésztés rovására. Ennek következményeként a talajerő fenntartását másként kell biztosítani, ami az ásványi műtrágyákkal csak részben sikerült. A humuszt pótló istállótrágya továbbra is nélkülözhetetlen maradt. Tehát a megcsappant istállótrágya mennyiségének pótlása, különösen a minálunk sokszor takarmányszűk világban, hasonló hatású növényi trágyával: gazdaságaink elsőrendű kérdésévé vált.

Itt lép elénk gazdaságunk egyik újabb reformtényezője, mellyel behatódiban foglalkozni érdemes lesz, vagyis megismerni azon eljárást, miként állíthatunk elő az állati istállótrágyával azonos trágyát s lehet-e az ilyen, ugyancsak növényi trágyának gyakorlati értéke, haszna és eredménye? Mielőtt azonban ezen újabb trágyakészítési módról s annak gyakorlati értékéről beszélünk, ismerkedjünk meg ezen új eljárás alapjával, elméletével is, amelyen annak gyakorlati része tulajdonképpen felépült.

Az istállótrágya egyik mesterséges előállítási módja az Adeco eljárással történik, mely ugyan nem nagyon régi, de azért már világszerte ismert. Ezen eljárás tudományos fejlődése a szakirodalomban feltűnés nélkül jelent meg. Vállalkozó szellemű gazdák a világ minden részében eleinte csak kisebb kísérleteket végeztek vele. Ma az Adeco eljárással már kiterjedt mértékben készítik a mesterséges növényi istállótrágyát Angliában, Franciaországban, Spanyolországban, Kanadában, az Egyesült Államokban, Indiában, Afrikában, Ausztráliában, Japánban, szóval tényleg a világ minden részében.

Nem lesz talán érdektelen, ha ezen istállótrágya előállítási módjának felfedezéséről is szövegek néhány szöveg, mely alapos reményt nyújt már a jövőjére és használhatóságára nézve is.

Angliában Rothamsted kísérleti állomásán különösen a gazdasági tudomány egyik úttörője, Sir J. B. Lawes és társai a trágyaképződés folyamatának tanulmányozása közben behatóan foglalkoztak annak eddig kevésbé ismert kémiai és bakteriológiai részével is. Vizsgálódásaik eredménye az volt, hogy a jól elkorhadt, elrothadt istállótrágyában a szalma egyes részei eltűntek, még pedig azok, melyek az erjedést előidéző baktériumok táplálékául szolgáltak. A szalma részeit, rostjait szétroncsoló baktériumok magán a szalmán találhatók, még pedig ezek egészen eltérők azon fajta baktériumoktól, melyek az ürüléken szoktak előfordulni.

Az így megismert különböző baktériumok legmegfelelőbb életfeltételeit is sikerült a kutatások és kísérletek alatt megállapítani.

Ezen alapos vizsgálat és tanulmány után a kísérletezőknek sikerült a szalmát akként erjeszteni, s ez úton oly trágyát előállítani, mely a mi jó istállótrágyánkkal nemesak azonos kinézésű, hanem tulajdonságaira nézve is teljesen egyező azzal.

Sőt mi több, képesek voltak ezen trágyakészítési eljárást tetszésük szerint egyszerűsíteni, meghosszabbítani, vagy akár meg is állítani.

Szóval és röviden ezen eljárás felfedezésével

megszűnt a trágyaelőállítás a véletlen játéknak lenni, mert most már elérte egy kémiai reakció pontosságát és teljes ellenőrzés alá került.

A kísérletezők egyik célja az volt, hogy oly trágyát állítsanak elő, mely az eddigi közönséges trágyánál értékesebb legyen. Kutatásaik alatt ténylegesen megállapították azt, hogy az összes növényi anyagokon a természetből fogva már fellelhető azokon különleges baktériumok, melyek alkalomadtán minden növényi anyagot, illetve maradványt megbontani képesek. Ezért ezen eljárás alkalmazását kiterjesztették az összes trágyakészítő növényi anyagokra.

A trágyakészítési eljárás e módjának terjesztésére alakult Angliában az Adco (Agricultural Development Company) társaság, mely az Adco eljárás szabadalmának egyedüli tulajdonosa az egész világon. Az »Adco« elnevezés bejegyzett s ezen társaság gyártmányait jelzi. Standard-Adco egy finom por, mely az ezirányú összes felfedezések javát tartalmazza. Hatása abban rejlik, hogy azon feltételeket biztosítja, melyek mellett a hasznos baktériumok fejlődnek, működnek s a trágyában a növények lép-anyagát biztosítják.

Az »Adco« eljárás különösen oly gazdaságok részére fontos, melyek trágyaszükséglete nagy, de azt kellő állatállomány hiányában előállítani képtelenek. Így pl. főleg csak gabonanövényeket termelő gazdaságok, növénynevelők, kertgazdaságok stb.-ek részére.

De nem kevésbé fontos, sőt életkérdés a trágyatermelés különösen oly vidéken, ahol nagy a gabonatermelés, kevés az állat, az igacról nagyban a traktorok pótolják már s így termelésük révén nagymennyiségű szalmával s egyéb gazdasági rostos száraz anyagokkal rendelkeznek.

Aldás lenne tehát Alföldünkön is, ahol egyes gazdák földterületei tanyájuktól távol esnek s így az ott termelt nagymennyiségű szalmát a nagy távolság miatt képtelenek állataikhoz tanyájukra hordani s azt trágyává feldolgoztatni.

Az »Adco«-val való trágyakészítést a következőkben ismerteteltem:

Az »Adco« tulajdonképpen egy szürke, a mésznitrogénhez hasonló kinézésű por, mely tudomásom szerint mésznitrogént, nyers foszfátot és káilit is tartalmaz.

Az elméleti s eddigi gyakorlati kísérletek alapján Adcoval készíthetünk trágyát zöld növényekből, gyomnövényekből s ilyenmű növényhulladékokból, mely esetben 100 kg. zöldnövényi anyagra 2,5 kg. Adco port használunk.

Készíthetünk már fejlettebb növényekből, illetve azok hulladékaiból is, pl. bab-, borsó-, burgonya-, paradicsom-, paprikaszárból s ezekhez hasonlókból, mely esetben 100 kg. ily anyagra 5 kg. Adcot használunk. Végül mindennemű gabona szalmájából, tengerizékből, száraz levelekből, mákszárból, friss szőlő-venyigéből s egyéb teljesen száraz, rostos anyagból is készíthetünk Adcoval trágyát, ha 100 kg. ilyen anyagra 7,5 kg. Adcot adunk.

Hogyan készíthetünk most már pl. a szalmából Adco por hozzáadásával az állati istállótrágyával azonos kinézésű és értékű növényi trágyát?

Alapanyagul vegyünk 1 tonna, vagyis 10 méter-mázsza búzaszalmát, melyet Adcoval 8-10 négyzetméter területre 1,6-1,8 méter magasságig követke-

zőképen rétegezzünk:

Célszerű az egész telepet 40-50 cm. teknőszerű mélyedésbe készíteni vízforrás közelében, illetve oly helyre, ahová kútból könnyen vezethető víz, mert a víznek ezen trágyakészítési módnál igen nagy szerepe van, mivel a jó istállótrágya is 70-80 százalék vizet szokott tartalmazni.

A hely megválasztásánál leghelyesebben akkor járunk el, ha a trágyatelepet lehetőleg a szélről védett s ha lehet, fáktól beárnyékoltt helyre készítjük. Most már a szalma berakása, rétegezése akként történik, hogy a meghatározott szalmamennyiség, mondjuk 10 mázsának egyhatod részét a kijelölt nagyságú helyre eltereljük, azt jól letaposunk, amit nagyban állattal is végezhetünk s az így letaposott szalmaréteget addig locsoljuk vízzel, míg a szalma jól át nem ivódott. Ezen eljárás után a már jelzett Adcoport esetleg kis lapáttal egyenletesen rászórjuk s azt kevés vízzel ismét átpermetezzük, hogy így a szalma közé kerüljön. Vigyázzunk arra, hogy túl erős locsolással az egészet a szalma aljára ki ne mossuk.

Egy mázsza szalmára ezen trágyakészítési módszerrel elsőízben átlag 100 liter vizet használunk fel, vagyis 10 mázsára 1000 liter víz kell. A megkezdett módon körülbelül 6 rétegben a jelzett magasságig fogjuk a szalmát berakni, mely rövid időn belül a trágya érési folyamatával a fél magasságra, sőt még azon alulra is összesüpped. Egyik leglényegesebb dolog a sikeres eredmény érdekében az, hogy telepünk soha ki ne száradjon s ezért a még szükséges 3 rész vizet 3-4 hét alatt egyenletesen ráadjuk jól elosztva telepünkre, mert a szalmaberakásnál az csak a vízmennyiség negyed részét képes felvenni, vagyis 10 mázsza szalmához összesen a berakásnál 10 hl. majd azután még 30 hl. vizet adunk. Igen természetes, hogy minél csapadékdúsabb időszakban készíthetjük így a trágyát, annál kevesebb lesz a vízszükséglet, ami óriási munkamegtakarítást jelent.

Ha Adco trágyatelepet készen van, úgy legelőbbnyire néhány nap alatt, ritkán és kivételesen, talán zavaró okok befolyása alatt, 2-3 heti felmelegedés mellett megindul az erjedési folyamat. Ezen időszakban fontos a még szükséges vizet a megjelölt módon a trágyatelepre adnunk, mert különben az, mint más trágyatelep is, hirtelen túlságosan felmelegszik, s ennek következtében a trágya éréséhez, illetve készítéséhez szükséges és hasznos baktériumok elhalnak, a rothadási folyamat megáll s keveset érő, penészes, száraz, szalmás trágyát kapunk. Ha azonban a baktériumok életműködését valami ismeretlen más körülmény zavarná meg, úgy leghelyesebben járunk el, ha telepünket gondosan átrakjuk s ezen munka közben átlocsoljuk.

A biztos siker feltételei ezen trágyakészítési eljárásnál röviden összefoglalva a következők:

1. Az anyagot, szalmát a berakásnál jól átítatjuk vízzel.

2. A szalmát, a telepet jól letapostatjuk, hogy az a vizet jól tartsa, illetve mindig nedvesen maradjon és soha ki ne száradjon.

3. Az első időszakban 3-4 hét alatt legalább hetenként, vagy még rövidebb időszakban a vizet jól szétosztva akként adjuk a trágyatelepre, hogy az Adco-por ki ne szóródjon belőle.

A trágyakészítés ezen módját miként már jeleztem legjobban csapadékos időszakban, tehát ná-

lunk ősszel és tavasszal végezni, amikor a legnehezebben biztosítható részével, a vízzel, tényleg kevés gondunk lesz.

A leírt módon kezelt telepen Adco-porral szalmából készített trágyánk a körülményekhez képest 3-6 hónap alatt teljesen beérik. Természetesen a zöldanyagból készített ily trágya és komposzt-trágya már 2-3 hónap múlva érett és használható. Sőt kerti melegágy alá a berakott szalma Adcoval már 2 hét alatt annyira felmelegszik, hogy a melegágyi palántanevelő céloknak teljesen megfelel.

Ha tehát tekintetbe vesszük, hogy az Adco-porral készített növényi, humuszt termelő, istállótrágyát pótló trágyával is terméscukozó eredményeket érünk el s hogy ezen trágya növényeinkre nem káros, sőt a rendes istállótrágyában is előforduló és még csírázó képes gyommagvak csírálát az Adco eljárás 80 százaléban elpusztítja, úgy a feltételek biztosításával ezen trágyakészítési módnak felette fontos szerepe lesz még a gazdálkodásban.

El nem mulaszthatom felemlíteni, hogy ezen áldásos gazdasági reformtényező feltalálásában az elől megemlített tudós mellett társainak, Mr. Richards és Hutchinson angol biochemikusoknak is igen nagy érdemeik vannak.

A leírt új trágyakészítési eljárást részben már igazolta a makói m. kir. gazdasági iskolánál a folyó évben végzett kísérlet is, melynek végleges eredményeiről csak akkor lehet szó, ha ezen trágya hatásáról is meg fogunk győződni. Ez utóbbi megállapítására fenti gazdasági iskola már az ősszel kész Adco növénytrágyával párhuzamosan istállótrágyával trágyáztatott meg kisebb szántóföldterületet.

Nem szólnék azonban őszintén gazdátársaimhoz, ha ezen eljárás gyakorlati keresztlvitelét még most akadályozó körülményekről nem tennék említést.

A trágyakészítés ezen eljárása csak akkor fog a gazdaközönség körében tért hódítani, ha a szükséges vízmemmységet könnyen biztosíthatjuk és az Adco-por olcsóbb lesz. Ez utóbbira illetékes faktor biztatást adott már annak feltételezése mellett, hogy a gazdaközönség az Adco anyag használásával az ár csökkenését maga is elősegíteni fogja.

Mert ezen trágya jóságának és használhatóságának megállapítása után a gazdára nézve természetesen az a főkérdés, hogy a trágyakészítés e módja rentabilis-e és itt dől el gyakorlati használhatósága is.

Ugy Németországban, mint 1-2 uradalomban hazánkban is ezen eljárással párhuzamban hasonló módon csak mézsnitrogén hozzáadásával igyekeznek az istállótrágyához hasonló trágyát előállítani, azonban ezen eljárás eredményei még nem ismeretesek. Ugyanesak Adco-eljárással is több helyen kísérleteznek most már nálunk is.

Igen üdvös dolog lenne, ha ezen reformkorszak újabb gazdasági vívmányai a gazdát nehéz munkájában minél határozottabban segítenék az emberiség, a magyar gazdát pedig ezeréves hazája javára.

Schill János

makói önálló gazd. iskolai igazgató.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

V. K. M. 88.647/1928. szám.

VII. ü. o.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Mlinarik György zalaegerszegi állami gazdasági szaktanítót további szolgálattételre a békéscsabai önálló gazdasági népiskolához osztotta be.

Budapest, 1928. évi december hó 21-én.

A miniszter helyett:

Dr. Petry Pál s. k.
államtitkár.

V. K. M. 91.803/1928. szám.

VII. ü. o.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszternek 91.803/1928. VII. számú rendelete A legelőgazda könyve és a Legelőgazda útmutatója című szakkönyvek leltározása tárgyában.

Valamennyi önálló gazdasági népiskola igazgatóságának.

Értesitem az Igazgatóságot, hogy a vezetése alatt álló iskola szaktanítói és ifjúsági könyvtára részére A legelőgazda könyve és A legelőgazda útmutatója című szakkönyveket megrendeltem.

Felhívom az Igazgatóságot, hogy az említett munkákat mint ajándékot vegye leltárba, és pedig A legelőgazda könyvét 12 P. A legelőgazda útmutatóját 1 pengő értékben.

Budapest, 1928. évi december hó 27-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Bernáth Géza s. k.
min. oszt. tanácsos.

IRODALOM

»Az istállótrágya nemes erjesztése« címen Kreybig Lajos német eredetiből fordított szakmunkája jelent meg legújabbban az Alföldi Magvető: szakkönyvkiadvány sorozatban. A legújabb tudományos kutatásokat és gyakorlati utasításokat tartalmazó és ábrákkal illusztrált füzet 2 pengőért kapható Csáthy Ferenc könyvkereskedőnél, Debrecenben.

»A magyar nép könyvtára« címen a Szent István Társulat kiadásában eddig 41 kis füzet jelent meg, amelyek a legkülönbözőbb tárgyakról szólnak: elbeszélések, szindarabok, egészségügyi tanácsok, gyermeknevelési útmutatók, mezőgazdasági tudnivalók stb. Ennek a sok füzetnek anyaga igazán színe-java mindazoknak az ismereteknek, amelyeket a falvak és puszták lakóinak tudniok kell, illik és hasznos. Egy-egy füzet terjedelme 32 kis oldal, tehát egy-egy este bárki elolvashatja. Az apa családja körében, az elnök vagy valamelyik olvasni szerető gazda a »Gaz-

dakör-ber, a tanító, lelkész, községi jegyző a felnőttek esti összejövetelén mint szórakoztató dolgot, fennhangon felolvashatja. Ahol a felnőttek számára iskolán kívüli oktatási tanfolyamok nincsenek, azokban a helységekben ez a kitűnő füzet sorozat egy jó felolvasó személyében ezt a tanfolyamot pótolhatja.

Tiboldi Józsefnek, az ízig-vérig magyar zeneköltőnek eddig megjelent gyönyörű művei között is felűnést kelt legújabb zongorára kiadott három csodaszép magyar műdala. A Kárpáti fenyőből című dal szövegét Nályi Nagy Géza, a Furulyaszó versét, Móra László írta. A Hazasóhajtás Amerikából című hazafias dal Baja Mihály költeményének megzenésítése. A mai modern zagyvaságok közt valóssággal üdítő, szép magyar nótákat melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe már azért is, mert hazafias tartalmuknál fogva gyermekkori átdolgozásra is kiválóan alkalmasak. A három dal két füzetben kapható Rózsavölgyinél, füzetenként 2 P-ért.

Fizessünk elő a Nemzeti Figyelőre, mely ügyünknek mindig lelkes szószólója.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Minden kedves olvasónknak szívemből kívánok boldog ujesztendőt. Szerkesztő.

Továbbképző gazdasági tanítónőnek. Díszreter elhatározásához szerencsét kívánunk. Ha elemi iskolájának van tanévmegrovidítése, június hónap folyamán meg tudja tartani a háztartási tanfolyamot. Lehetőleg két váltott csoportra osztott 16 növendék a legalkalmasabb. A konyhafelszerelést esetleg a lányok is szívesen összehordják. De egész felszerelést is kaphat valamelyik önálló gazdasági népiskolától kölcsön használatra. Számolnia kell fejenként és naponta átlag 8x80 fillér, tehát 6 pengő 40 fillér élelmiszer kiadással. Egy 4 hetes tanfolyamnak ez a része tehát szorosán 153 P 60 fillérbe kerülne, de 200 pengőből az előre nem látható kis népszerűsítő nyakláncok is kikerülhetnek, ami mindig jótékonyan befolyásolja a kislányok hangulatát.

Többeknek. Egy kis türelmet kérünk. Remélhetőleg már februári számunkban hozhatjuk a 8 osztályú törvényjavaslat hiteles szövegét, melyet eddig a nagy lapok is csak kivonatossan és nem mindig politikai tendenciáktól mentesen közöltek.

Baromfitenyésztő jelgére. A tyúkok langyos itatóvizet télidőben igen fontos kelléke az egészség fenntartásának, mert a hideg vízzel, esetleg hó- és jégdarabok nyelésével meghűtött torokjárat könnyebben inklinál a diftériás megbetegedésekre. (Közönségesen »nátha«.) A Mezőgazdák Szövetkezete elmés kis melegítő lámpát hoz forgalomba, mely az ivóvizet állandóan langyosan tartja.

Csak husz fillér

a Magyar Nép Könyvtára egy-egy füzete.

Most karácsonyra jelent meg a 19—41. sz. mint ujdonság.

Az egyes számok címei:

1. **Novák M.:** Magyarország Golgotája.
2. **Verseghy K.:** Az egészség a legdrágább kincs.
3. **Nyisztor Z.:** Baptisták
4. **Orbán I.:** Mit szólna hozzá a Csákó... és más elbeszélések.
5. **Nitsmann J.:** Műtrágyázás.
6. **Tóth S.:** A községi bíró teendői és a községi képviselőtestület.
7. **Laczkó J.:** A háziállatok betegségei.
8. **Árki J.:** Elbeszélések a magyar nép számára.
9. **Nyisztor Z.:** Nazarénusok.
10. **Nyisztor Z.:** Adventisták.
11. **Borián F.:** Kik kaphatnak olcsó hitelt házhely-beépítéshez?
12. **Ficza Gy.:** Négy életből vett történet.
13. **Kenyeres B. dr.:** A végrendelet.
14. **Zaymus Gy.:** Hull a hó.
15. **Nyisztor Z.:** Az üdvhadserég.
16. **Nyisztor Z.:** Millenisták, vagy Bibliakutatók.
17. **Pap bácsi:** Pásztorjátékok.
18. **Kozma I.:** Szindarabok.

Az újján megjelent füzetek:

19. **Rozman J.:** Szeressétek egymást, emberek. Elbeszélések.
20. **Rozman J.:** Iván tragédiája. Elbeszélések.
21. **Csetneky L.:** Vissza a földhöz. Elbeszélések.
22. **Mézes J.:** Tóth János esete és egyéb történetek.
23. **Mézes J.:** Dunántúli történetek.
24. **Dénes J.:** Baghy József kalandjai és egyéb elbeszélések.
25. **Kozma I.:** Elbeszélések.
26. **Kozma I.:** Szindarabok műkedvelőknek.
27. **Mézes J.:** Köszöntőkönyv.
28. **Pogonyi B.:** Az illem- és tisztességtudás szabályai.
29. **Laczkó J.:** Hogyan hajt több hasznot a baromfitenyésztés?
30. **Blaskó Gy.:** A magyar mezőgazda jelen sorsa és jövője.
31. **Bánáti J.:** A világgazdaság változása a háború után.
32. **Lugosi P.:** Milyen politikát folytatnak Európa népei a háború után?
33. **Mátra I.:** A mi legdrágább kincsünk.
34. **Tanító bácsi:** Ki mint vet, úgy arat, vagy hogyan neveljük gyermekeinket?
35. **Mátra I.:** A mindennapi élet. (Falusi tört.)
36. **Kozma I.:** Az életből.
37. **Öreg tanító:** A szófogadó gyerek.
38. **Mézes J.:** A gyermek hibáinak forrásai.
39. **Magyar J.:** Mit olvassunk?
40. **Bergendi Sz.:** Mit legérdemesebb termelni?
41. **Kákósy I.:** Talajművelés, trágyakezelés, vetés alapelvei.

Az összeg előzetes beküldése esetén (bélyegkegbe is beküldhető) a csomagot bérmentve küldjük. Kérjük a népneveléssel foglalkozók támogatását, hogy hagyományos lelkesültségükkel terjesszék a szórakoztató tanító olcsó füzeteket, hogy ne legyen a faluban senki, aki nem ismeri a Magyar Nép Könyvtárat.

Hazafias üdvözlettel

a Szent István-Társulat Vezetősége, Bpest, Póstaflók 93.